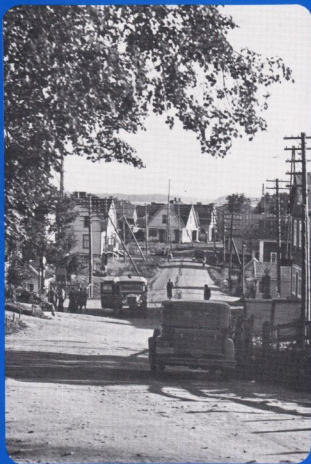
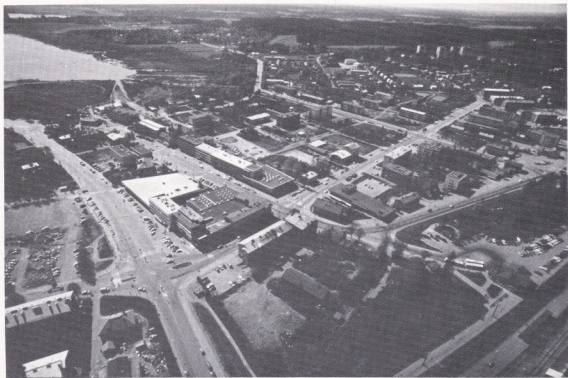

arina

Järvenpää - seuran
Vuosisulkaisu
1982

Lentokuva Järvenpään keskustasta
v. 1978. Oikealla asema. Vasemmalla
ylhäällä Tuusulanjärvi

Kansikuva:
Näkymä asemamäeltä 1920-luvulla
Taustalla Tuusulanjärvi

arina

Tällä julkaisulla Järvenpää-seura aloittaa vuosijulkaisujen sarjan. Tarkoitus on näin koota Järvenpäää koskevia esseitä, kirjoituksia ja kertomuksia nykyisten ja tulevien sukupolvien tietoon ja käyttöön. Tämänkertainen vihko sisältää lähinnä paikkakunnan historiaan liittyviä artikkeleita. Suurin osa kuvituksesta on Järvenpää-seuran kuvakokoelmasta. Kiitämme tämänkertaisia kirjoittajia arvokkaasta työstään.

Jatkossa voisivat vuosijulkaisujen aiheina olla paikkakunnan luonto, yhdistyselämä, suunnittelu, rakentaminen, urheilu, koululaitokset, teollinen toiminta, kauppa- ja palvelut, jne. Kirjoittajille tarjoamme näin mahdollisuuden julkaista esseitään. Toivomme, että vuosikirja tulisi laajentamaan kiinnostusta kotiseututyöhön Järvenpäässä.

SISÄLLYS

Sivu	
2	JÄRVENPÄÄSTÄ ASUKKAIDENSA KOTISEUDUKSI Pentti Sitolahti
3	JÄRVENPÄÄ-SEURA Vainö Kyrölä
6	TAISTELU JÄRVENPÄÄN RAJOISTA Lauri Hyske
10	JÄRVENPÄÄN KESKUSTAN RAKENNUKSISTA JA RAKENTAMISESTA 1930-LUVUN TAITTEESSA Veijo Kokkonen
13	SIITÄ KEVÄÄSTÄ ON NYT 40 VUOTTA Tyyni Tuulio
15	JÄRVENPÄÄN RAKENNUSKULTTUURIN LUETTELOIN- NISTA Ulla Kervinen
19	JÄRVENPÄÄN HISTORIAA VANHOIN KUVIN -LIISA VÄÄNÄNEN HISTORIAA KERAAMASSA Ulla Kervinen
21	KULTTUURIHAHMOJAMME – VIHTORI RAEVUORI Vainö Kyrölä
23	MUISTELMIA RESERVIKOKOUKSESTA TUUSULASSA Eino Nikkilä
26	HARJULAN KOULU 50 VUOTTA 21.11.1981 (juhlaesitelmä) Matti Auranen
	KOTISEUDUSTA KERTOVIA FILMEJÄ, KUVA- JA XXNI- NAUHOJA SEKÄ KIRJALLISUUTTA: Tietoja takakannessa.

JÄRVENPÄÄSTÄ ASUKKAIDENSA KOTISEUTU

Syntyperäisten järvenpääläisten rinnalla asuu kaupungissamme hyvin paljon niitä, jotka ovat muuttaneet tänne muualta. Useiden lapsuudenkotiseutu on kaukana ehkä toisella puolen Suomea ja monilla jopa maan rajojen ulkopuolella. Järvenpää ei ole tässä suhteessa erikois-asemassa. Sama koskee lukuisia muita paikkakuntia, joiden väestörakenteeseen parin viimeisen vuosikymmenen voimakas maassamuuttoliike on ratkaisevasti vaikuttanut.

Uuteen asuinkuntaan muuttava on monenlaisten muutosten ja ehkä vaikeidenkin sopeutumisongelmien edessä. Asettautuminen vieraseen ympäristöön ei tapahdu hetkessä eikä myöskään aina omalla painolla. Ilman aktiivista ja tietoisesti pyrkivää toimintaa juurtuminen uuteen kotiseutuun etenee hitaasti tai voi jäädä kokonaan tapahtumatta. Ei ole poikkeuksellista muuttaneen koko energia suuntautuu siteiden ylläpitämiseen entiseen kotiseutuun eikä tyydyttävää yhteyttä nykyiseen ympäristöön pääse muodostumaan.

Mukautuminen uuteen ympäristöön tapahtuu vaiheittain. Alussa aika ja voimat menevät siihen, että välttämättömät arkiset toiminnot saadaan sujumaan. Perheen päivittäinen huolto vaatii tutustumista paikallisiin palvelupisteisiin. Lasten päivähoito ja koululaasiat on järjestettävä. Seuraavassa vaiheessa paikkakunnan tuntemus laajenee asteittain. Fyysinen ympäristö tulee yhä tutummaksi. Useiden kohdalla tulee tarve liittyä paikkakunnan harrastustoimintaan, tutustua muihinkin kaupunkilaisiin ja vähin erin päästä jopa vaikuttamaan ympäristön kehittämiseen. Tämä voi tapahtua Järvenpäässä liittymällä esimerkiksi asukas-, kotiseutu- ja ympäristöyhdistyksiin tai vaikkapa Järvenpääseuraan. Todellinen paikkakuntaan kiinnikasvaminen edellyttää paitsi nykyolosuhteisiin tutustumista seudun historian tuntemista ja myös mielikuvia tulevaisuudesta. Tämän-suuntaisen tapahtumasarjan kautta asuinkunta voi siis saada yhä enemmän kotiseudun tuntua.

Mikäli asuinympäristö ei kohtuullisessa ajassa tunnu muuttuvan kotiseutumaiseksi, seurauksena on viihtymättömyyttä, vieraudentun-tua, orpoutta. Tämä todennäköisesti heijastuu läheisiin ihmissuhteisiin.

Syynä ulkopuoliseksi jäämisel-le voi olla, että muualta tullut vä-heksyy omaa osuuttaan tasavertai-sena paikkakunnan asukkaana. Usein tulee esille käsitys, että esim. kotiseututyöhön aktiivisesti osallis-tuminen on niiden etuoikeus, joilla on sukupolvien takaiset yhteydet paikkakuntaan. Tämä käsitys on kuitenkin kaikilta osin virheellinen. Kotiseututyö on monitahoista toi-mintaa, joka mahdollistaa erilaisten tietojen ja taitojen hyödyntämisen. Niinpä esim. Järvenpää-seuran teh-tävänä ei ole vain perinteiden vaali-minen vaan ennen kaikkea kotiseu-dun kaikinpuolinen kehittäminen. Näiden tavoitteiden toteuttamiseksi vanhat ja uudet järvenpääläiset voi-vat toimia toistensa kokemuksista rikastuen, itseä paikkakuntaan yhä lujemmin kiinnittyen ja yhteiseksi parhaaksi.

Pentti Sitolahti:
Järvenpää Seuran
puheenjohtaja

Järvenpään pientaloalueita 1970-luvulta. Etu-lalalla Kytötie, taustalla Pettolan rivitaloalueita.

Jampan asuintaloalue 1970-luvun puolivälissä, Naavtien ympäristö.

JÄRVENPÄÄ - SEURA

Vainö Kyrölä:

Järvenpää-seura on perustettu kaksikin kertaa. Siitä ensimmäisestä kerrasta kertoi Yrjö Ruuskanen seuraavaan tapaan.

— Seuran alkukokous oli 12. 11. 1958 verolautakunnan päättäjäiskoronassa Osuuspankin kerho-huoneessa Mannilantie 37. Kauppalaan hallituksen edustajina olivat kauppalanjohtaja Einar Pyykkö ja Väinö Härme. Mukana olivat verojohtaja Viljo Napola ja verosihteeri Eino Kämäräinen sekä verolautakuntien kumpikin jaosto.

— Keskusteltiin kauppalan mahdollisuudesta antaa tietoa ja apua muualta muuttaneille. Oli myös alustavaa puhetta museon perustamisesta Järvenpäähän. Seuran puheenjohtajaksi valittiin Yrjö Ruuskanen ja sihteeriksi sekä rahastonhoitajaksi Lenno Tuominen. Alkupääoma saatiin paikalla olleilta hattukeräyksellä. Myöhemmin saatiin seuralle varoja Keskustan vaalilautakunnalta osanottoprosentin veikkauksesta.

PERUSTAVA KOKOUS

Toisesta tulemisesta kertoivat Keski-Uusimaa, Järvenpään Seutu ja Uusi Suomi, mahdollisesti eräät muutkin lehdet. Lainaan Keski-Uusimaan selostusta perustavan kokouksen 10. 11. 1965 kulusta.

— Kotiseututyö kaikissa muodoissaan sisältyy keskiviikkoiltana perustetun Järvenpää-seuran toimintapiiriin. Perustavassa kokouksessa allekirjoitti perustamiskirjan 31 hen-

kilöä. Seuran perustamista valmistelleen toimikunnan puheenjohtaja, ratavartija Kalle Valtavuori avasi tilaisuuden. Hänet valittiin myös kokouksen puheenjohtajaksi. Sihteeriksi kokoukselle valittiin varatuomari Yrjö Vihelmä. Toiminnanjohtaja Kaija Lohikoski edusti paikalla Kotiseutuliihtoa selvitetten kotiseutuyhdistysten toimintaperiaatteita ja tarkoituseriä. Hänen puheenvuorostaan ilmeni mm., että kotiseutuyhdistysten työ ei rajoitu yksinomaan museotoiminnan ylläpitämiseen, keräysten ja kotiseutuiltojen järjestämiseen, vaan siihen kuuluu myös kotiseututyön liittäminen entistä enemmän elävään elämään. Edelleen on kulttuuriperinteiden vaaliminen ja tukeminen kotiseutuyhdistysten tärkeä työsarja.

SEURAN TARKOITUS

— Kokous päätti yksimielisesti perustaa kotiseutuyhdistyksen, jonka nimeksi vahvistettiin Järvenpää-seura. Sen säännöt hyväksyttiin yksimielisesti. Sääntöjen mukaan seuran tarkoituksena on herättää elävää mielenkiintoa ja harrastusta Järvenpään menneisyyteen sekä kotiseudun kaikinpuoliseen kehittämiseen ottaen huomioon paikalliset piirteet, työskennellä kotiseudulla kansanperinteen tunnetuksi tekemiseksi, vaalimiseksi ja kehittämiseksi sekä löytää, esittää ja tukea toimenpiteitä Järvenpään kulttuurin, luonnonsuojelun ja kaikinpuolisen kotiseudunhoidon hyväksi.

— Tarkoituksensa toteuttamiseksi seura suorittaa kansanperinnettä koskevaa keräys- ja julkaisutoimintaa sekä valistustyötä, järjestää kokoontumistilaisuuksia ja retkiä sekä toimii muillakin vastaavanlaisilla tavoilla. Toimintansa tukemiseksi seura ottaa vastaan lahjoituksia ja testamentteja sekä järjestää yleisiä varainkeräyksiä. Seuran jäseniksi voivat päästä kaikki Järvenpään alueella vakinaisesti asuvat tai toimivat henkilöt.

Seuralle valittiin 12-henkinen hallitus, puheenjohtajaksi Kalle Valtavuori, sihteeriksi toimittaja Reino Virtanen ja rahastonhoitajaksi opettaja Yrjö Ruuskanen. Seurasi rekisteröintipuuhat, muuten ensimmäiset vuodet olivat hiljaiseloa.

jatk. →

Kuva Järvenpää-seuran perustavasta kokouksesta 10. 11. 1965.

Ensimmäisen Järvenpääpäivän avajaiset 1970. Kuva torilta. Taustalla Yhteiskoulutien koivut.

ENSIMMÄINEN JARVENPÄÄN PÄIVÄ - JUHLA

Näkyvimmäksi toimintamuodoksi kehittyi Järvenpään päivän vietto Vanhankylän niemessä kesäkuun alkupuolella, ensimmäisen kerran v. 1970. Juhlinta alkoi torilla, jossa kuultiin Mauri Hongiston säveltämä Järvenpää-fanfaari, kaupunginjohtaja Einar Pyykön avauspuhe ja nähtiin Järvenpään Ratsastusseuran ratsukoiden kuviot. Yleisöllä oli tilaisuus tutustua vesitorniin, puhdistuslaitokseen ja palosemaan.

Iltapäivän juhlan Vanhankylän niemessä aloitti Reino Eronkosken johtama Työväen torvisoittokunta, Väinö Kyrölä pakinoi Järvenpään "syntynnäisistä ja käännyttäisistä", Karjalaiset Nuoret Olavi Lappalaisen ohjaamina tanshuvivat, Naisvoimistelijat Leila Pääkkösen johdolla ja Zorbasin tahdissa esittivät krekikalaisia tansseja. Kuroja oli peräti kolmittain: Järvenpään Naislaulajat, Järvenpään Mieslaulajat ja norjalaisen ystävyyskunnan Lörenskogin Laurentius-kuoro. Kalle Valtavuori puhui Järvenpäästä vuosien saattosa. Pikkukilpailuna oli nuolten heittoa. Lopuksi koko yleisö sai pyörähdellä musiikin tahdissa. Martat huolehtivat materiaalisesta tarjonnasta.

OHJELMAA VUOSIEN VARRELTA

Tähän tapaan juhlat oli seuraavina vuosina suunniteltu; esiintyjät olivat järvenpääläisiä, yleisöä koottiin puolisien tahuttu. Uutta olivat Kalle Valtavuoren laatimat ja Rautatieläisten näyttämön esittämät historialliset kuvaelmat. Hyvä perinne katkesi v. 1974. Näytti siltä, että Järvenpään, Keravan ja Tuusulan yhteiset Tuusulan-järvi-tapahtumat korvaisivat nimikkopäivän vieton.

Suorasi viiden vuoden tauko, mutta v. 1979 kesäkuussa aloitettiin uudelleen. Suuria muutoksia ohjelmaan ei tullut. Musiikin tarjoili Tanhuniityn eli Paroni Paakkunaisen orkesteri pikkusolistineen, juhlapuhuja pyydettiin kaupungin hallinnon huipulta (kaupunginjohtaja, v.1980 valtuuston puheenjohtaja). Uutta oli sentään lapsille ja nuorille järjestetyt onninnat ja kilpailut. Kaupunki tuli mukaan vastaamalla kustannuksista. Kesällä 1981 juhla jouduttiin peruuttamaan koleaan sateisen sään takia, mutta tarkoitus on jatkaa perinnettä.

Muita ohjelmallisia tilaisuuksia ovat olleet vuosikokoukset ja palkintojenjakotilaisuudet, muunlaisia kokouksia jäsenille ei ole järjestetty. "Tunnetko Järvenpää?" ky-

tyttiin ilmoituksissa syksyllä 1975. Innostuneina keväällä Sepänmäen kotiseutumuseoon tehdystä retkestä pantiin alulle opastetut kiertoajelut kaupungissamme, ensin yhdellä linja-autolla, parhaimmillaan kolmella. Myöhemmin tutustumiskierrokset väkiintuivat keväisiksi. Yleensä osallistuminen ei maksanut, joskus perittiin 5 markkaa. Oppaina ovat toimineet arkkitehdit Ossian v. Konow tai Erkki Colliander ja Väinö Kyrölä.

KASKUJEN KERUUTA - KIRJOITUSKILPAILU

Kevätallavella 1977 kerättiin Järvenpäästä ja järvenpääläisiä koskevia kaskuja, hokemia ja sananparisia. Keräys järjestettiin kilpailuna,

Järvenpääpäivän ohjelma Vanhankylän niemessä 70-luvun alussa. "Taksvärkkiin lähtö".

josta ilmoitettiin ja kirjoitettiin monen otteeseen. Palkinnoiksi varattiin 2000 markkaa. "Järvenpäälaiset pitivät jutut omata tietonaan", kertoi Keski-Uusimaa palkintojen jaon jälkeen. Oli todella toivottu useamman kuin 18 henkilön lähettävän juttuja, mutta näin saatu aineisto muodostui kuitenkin pohjaksi seuran ensimmäiselle omalle julkaisulle "Kaskuja Järvenpäästä". Sen toimittaja Väimö Kyrölä pani joukkoon "omiaan" ja poimi kirjallisuudesta taiteilijayhdyksuntaan liittyviä kaskuja. Kirjanen ilmestyi parhiksi Tuusulan kotiseutupäiville v. 1981.

Vuonna 1978 käännyttiin nuorten puoleen ja julistettiin heille kirjoituskilpailu aiheesta "Mikä on mielestäni parasta (tai pahinta) Järvenpäässä". Osallistujia oli lukiolaisien sarjassa parisenkymmentä, peruskoululaisia n. 400, kiitos koulujen myönteisen suhtautumisen. Palkintoihin oli käytettävissä 1000 markkaa molemmissa sarjoissa. Useimmat kirjoittivat hyvistä puolista. Mutta monet olivat syventyneet kaupunkimme puutteisiin. Paikalliset lehdet julkaisivat useita palkittuja kirjoituksia.

VALOKUVIEN TALLENTAMISTA

Valokuvien keruuseen Järvenpäässä on kiinnitetty huomiota jo ennen seuramme toimintaa. Kaupungin hallussa on kokoelmia Martti Niemen ottamia, samoin Kalle Valtavuoren hankkimia kuvia. Järvenpää-seura ryhtyi toimenpiteisiin v. 1976. Keski-Uusimaan toimittajalta Reino Virtaselta saatiin satakunta kuvaa ja lisäksi tilaisuus penkoa vanhojen filmien ryykkiötä, mistä löytyi kirjavaa saalista. Seuran kokoelmassa oli puolisien tuhatta ruskeisiin kirjekuoriin suljettua ja järjestettyä kuvaa, kun syksyllä 1978 pantiin toimeen keräyskampanja. Seuran hallituksen jäsenet, kukin alueellaan, olivat liikkeellä. Tulos ei oikein vastannut odotuksia, saatiin satakunta kuvaa joko lahjaksi tai jäljennettäväksi, jouskossa kyllä muutamia varsin arvokkaitakin. Kolmelle parhaiden kuvakokoelmien luovuttajalle annettiin pikku palkinto.

Liisa Väänänen, paljasjalkainen järvenpäälainen, innostui jatkamaan keräystä. Hänen aloitteestaan pyy-

dettiin kaupungin apua vanhoista kuvista koostuvan kirjan julkaisemiseen. Tuli täydellinen apu: kaupunki otti toimittakseen teoksen, ja se ilmestyi tämän vuoden (1982) alussa.

Vuonna 1980 kutsuttiin luovia kykyjä jaloon kilpaan, sepittämään runoa Järvenpäälle, tietysti kaupungin ylistykseksi. Palkinnoiksi oli varattu 600 markkaa. Kilpailu veti mukaan 55 yrittäjää. Parhaaksi arvioitiin lukiolaisen Petri Laubertin "Sonetti Järvenpäälle". Se pääsi mukaan teokseen Koulujen kauppala-kaupungiksi. Viidenneksi sijoittunut Olavi Järveläisen ralli "Sellainen on Järvenpää" on seuran julkaisemassa kaskukirjassaan. Kaikki palkitut runot painettiin Tuusulanjärven viikkoutisiin.

MUSEON KEHITTELYÄ

Museoasia on askarruttanut seuraamme perustamisesta alkaen ja kauppalahallitusta jo sitä ennen. Tulevaa museoita varten on kerätty aineistoa paitsi Järvenpäästä myös Kangasniemeltä. Eero Ruotsalainen vietti eräänä kesänä lomaansa autiotalossa Kangasniemellä, näki siellä vanhaa intaimistoa, sai luvan ja kävi myöhemmin Veikko Juurisen kanssa tämän autolla noutamassa tavaroita. Mukaan tuli myös vanhoja kirjoja, jotka lähetettiin Yliopiston kirjaston konservoitaviksi.

Museotavaroiden säilytyspaikaksi on havitelu Vanhankylän kartanon päärakennuksen vieressä olevaa Yläpytinkiä, josta on käytetty myös nimityksiä Pehtorin rakennus ja Rakunan torppa. Kaupunki myönsikin vuoden 1976 talousarviossa 50.000 markkaa rakennuksen korjauksista ja entisöintiä varten, mutta Museovirasto puuttui asiaan ja kielsi työn aloittamisen, ennen kuin se on tutkinut rakennuksen. Määräraha siirtyi lopulta vuoteen 1978. Sisustusarkkitehti Jatta v. Konow sai tehtäväkseen suunnitella tarpeelliset työt. Kaupunki myönsi lisää varoja, ja v. 1979 rakennus oli viimeistelyä vaille valmis.

Seuran hallussa olevat museoesineet luulteloihin Jatta v. Konowin ohjeiden mukaan ja siirrettiin ulla kalle tai huoneeseen, jota on pyydetty näyttelytilaksi. Sinne on myöhemmin viety lisää esineitä, ke-

räys jatkuu hiljalleen. Museoasian selvittämiseksi toimitettiin v. 1980 oikein julkisesti — sanomalehdet seuramassa — kaupungille kirje kotoiseutu- ja museolautakunnan perustamiseksi. Aloite ei saanut hyväksymistä, kulttuurilautakunta katsottiin sopivaksi museoasioitakin hoitamaan. Se voi puolestaan nimetä toimikunnan sitä varten.

Paitsi Yläpyttingin museokäyttöä seuralla on ollut vuosia toivoa, että Vanhankylän sepän mökki entistettäisiin ja sisustettaisiin muonamiehen museoksi, sitten kun se vapautuu vuokralaisesta. Monien säilytettävien rakennusten joukossa on Torpantien varrella Oksasen huvila, joka on ainoa alkuperäisen näköisenä säilynyt Terijoelta tuotu rakennus.

Seurallamme oli oma osastonsa nuorisolautakunnan harrastenyhtelyssä syyskuussa 1980, samoin Tuusulan kotiseutupäivillä elokuussa 1981.

JÄRVENPÄÄN - SEURAN VIRKAILIJAT

Puheenjohtajat	
Kalle Valtavuori	1965 — 74
Rehtori	
Väimö Kyrölä	1975 — 80
Insinööri	
Pentti Sitolahti	1981 —
Sihteerit	
Toimittaja	
Reino Virtanen	1965 — 78
Pankkivirkailija	
Kajja Mäkelä	1978 — 79
Rouva	
Liisa Väänänen	1980
Hum.kand.	
Ulla Kervinen	1981 —
Rahastonhoitajat	
Opettaja	
Yrjö Ruuskanen	1965 — 74
Merkonomi	
Jaakko Suokas	1975 — 79
Pankkivirkailija	
Kajja Mäkelä	1980 —
Kunniajäseneksi valittiin v. 1975 Kalle Valtavuori ja v. 1979 kaupunkineuvos Einar Pyykkö.	

TAISTELU JÄRVENPÄÄN RAJOISTA

Lauri Hyrskke:

Aloite Järvenpään kyläyhteisön erottamiseksi Tuusulan kunnasta omaksi itsenäiseksi kuntayksiköksi vaati sen tekijöiltä paitsi kaunokäisyttä myöskin rohkeutta, sillä epäilijöitä jopa vastustajiaakin ajatukselle oli runsaasti", toteaa kaupunginjohtaja Salmivuori kiittäessään maisteri Oiva Uuskiveä kauppalan perustamisvaiheitten aineiston talentamisesta. Kirjoitukseni perustuu edellisiin asiakirjoihin, julkaisuun "Koulujen kauppalasta kaupungiksi", Simosen muistelmiin, sanomalehtikirjoituksiin ja suullisiin haastatteluihin.

WESTERMARCKIN JÄRVENPÄÄ

Maanviljelysneuvos B. Westermarckin ja eräiden muiden järvenpääläisten aloitteesta valtioneuvosto tutki jo vuodesta 1927 lähtien mahdollisuuksia kunnallisen jaoituksen toimeenpanosta. Asunto ja tehdastonttien kysyntä oli kasvanut. Niitä oli myyty 500, jotka oli kaavoitettu, Sekavat tonttiolot jatkuivat asutuskedessä. 1930-luvulla laadittiin kaksi asemakaava- ja kartoittamistyötä sekä vuosina 1942-46 annettiin kaavoituksia kolmasti. Asiat mutkistuvat, koska Tuusulan kunta ei ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin Järvenpään asutustajaman suhteen. Sitä ei siihen myöskään velvoitettu.

Kantatuusulalaisten selvät epäluulot kauppala-ajatusta kohtaan ymmärtää, koska kymmenien tilallisten pellot sijaitivat asutuksen sisäpuolella. Agronomi Heikki Talvela toteaa kirjoituksessaan:

"Samalla muuttui myös jatkuvasti luonnonkuva täällä, sillä metsien reuna sai väistyä yhä etäämmälle raivatun maan tieltä. Niinpä jo 1933 oli Tuusula Uudenmaan kunnista ensimmäinen peltopinta-alaltaan eli 35,2 % vastaavan luvan ollessa 1920 vain 20,3 %. Tosin taajama-asutus levisi Järvenpään kartanon malle sekä siihen liitettyjen talonpoikaistalojen viljelmille kuten Kyrölään, Setulaaan, Simolaan, Jäppilään, Anasiin, Lillimälään, Boucht-Grä ja Ehrström sukuisten Juhoalaan, Yrjölään, Mannilaan, Haarajokeen, Pietilään sekä Harjulaan.

Westermarckin omistuksessa oli noin 4000 hehtaaria. Tonttien

myynnin ohella hän raivautti Stenbackassa ja Isokydössä peltoa 150 hehtaaria. Kantatilan peltoa kasvoin 524 ha:sta 698 ha:iin. Kun samalla pienteollisuus, kauppa- ja muu elinkeinoelämä alueella vilkastui, syntyi väkisinikin ristiriitoja, joidenkin ratkaisemisessa myös maanviljelysneuvos Westermarck epäonnistui. Sota keskeytti sitten Järvenpään kaavoituksen ja itsenäistymisajatuksat pitkäksi aikaa.

KARJALAISET SAAPUVAT

Karjalan menetyksestä johtunut siirtolaisvirta koitui onneksi Tuusulalle ja etenkin Järvenpään taajamalle, mikä laajeni joka taholle. Maanhankintalain nojalla terijokelaiset ja Viipurin maalaiskuntalaiset siirtyivät Järvenpäähan, mutta vapaehtoisiaakin kauppoja syntyi runsaasti.

Talvela toteaa, että uusia alle puolen hehtaarin tontteja muodostui vapaehtoisiin kaupoin 128 kpl ja hallintosopimustietä 130 kpl. "Useat sellaisetkin tienoot, jotka vielä vajaan 10 vuotta sitten (kirj. 1952-53) olivat suorastaan takamaita, ovat saaneet nykyisin jopa kaupunkimaisen leiman", kirjoittaa Talvela.

Mielenkiintoinen on myös Talvelan laskelma Järvenpään viljelmistä vuodelta 1951: 149 kpl, 0,25-2 ha eli 32,9 %, 73 kpl, 2-10 ha eli 49 %, 17 kpl, 10-25 ha eli 11,4 %, 6 kpl, 25-50 ha eli 4 % ja 4 kpl 50-100 ha eli 2,7 %. Yli sadan hehtaarin tiloja ei ollut yhtään. Näiden lukujen joukossa ovat jo karjalaisviljelmät.

Suurimpia maanluovuttajia maanhankintalain nojalla asutustarkeoituksiin oli talousneuvos K.E. Talvela. Malmarin kartanosta erotettiin peltoa vuosina 1945-47 kaikkiaan 42 ha. Osa tilan metsistä jäi myös Järvenpään kauppalan puolelle. Ns. Malmarin-mutka ennen Nummenkylää on siten hyvin ymmärrettävissä.

Martti Hannula kirjoittaa 18.1. 1982 Keski Uusimaassa: "Toinen vaikuttaja (Carlander edellinen), joka piirsi puumerkkinsä asiaan oli K.E. Talvela. Kun Talvela kuuli, että Kellokoski jää pitäjän puolelle ja kauppalan raja kulkisi hänen maitensa rajaa pitkin siten, että tila kokonaisuudessaan jäisi kauppalan

puolelle, hän pani kaiken arvovaltaansa peliin saadakseen suunnitellun rajan muutetuksi siten, että kartanon maat jäisivät pitäjän puolelle. Ja sai kuin saikin tahtonsa läpi. Järvenpään kauppalan raja vedettiin niin, että tehtiin mutka Talvelan maiden kohdalla ja tila kokonaisuudessaan jäi pitäjän puolelle. Ja niin se raja kulkee vielä tänäkin päivänä".

Viipurin pitäjäläisille oli Tuusula erittäin sopiva sijoituskunta. Ensinnäkin Viipurin maalaiskunta oli ollut alueensa ensimmäinen maanviljelyspitäjä. Lisäksi alueella oli alkanut myös voimakas teollistuminen. Terijokelaiset sen sijaan olivat pienviljelijöitä, joidenkin pelto olivat keskimäärin 3-4 ha. Puutarha- ja kasvihuoneviljely oli Terijoella korkealla tasolla. Sitä kyllä sopi myös uudessa sijoituskuunnassa harjoittaa. (Terijoella oli mm. 22.000 omenaputaa ja 80.000 marjapensasta). Terijokelaisia kalastajia sijoitettiin taasen Bromarviin monien kuitenkin luopuessa entisestä ammatistaan. Karjalaisuus ja emigrantit toivat Järvenpäähan myös lisää värikästä kompoliittaisuutta.

Maisteri Urpo Karjalainen korostaa eräässä Järvenpää-artikkelissaan kauppalan syntyyn vaikuttaneen positiivisesti juuri karjalaisväestön saapuminen, mikä muutti myös Järvenpään perinteisiä rajoja. Eräänlainen "Suomen ennätys" syntyi, kun Järvenpään tulevassa kauppalassa oli kolmasosa karjalaisia. Kaupungissamme tapaa tänään edustajia kaikkialta Karjalasta.

SAPELI-SIMONEN OSUUS RAJOJEN SYNTYYN

Suomen siviili- ja asevelvollisuusinvaliiden liiton puheenjohtaja Eino K. Kalervo oli pitkään haaveillut uudesta vammaisten ammattioppilaitoksesta. Westendin invaliiden ammattikoulu oli jo valmistunut. Rakennustoimikunnan puheenjohtajana oli Aarre Simonen, joka muistetaan lukuisista rakennushankkeistaan ja kovan linjan liikkienhenä. Ns. "Kättilöopisto-jutusta" hänet haastettiin valtakunnanoikeuteen, mutta todettiin syyttömäksi.

Simonen oli toiminut Kalervon liiton lainopillisena neuvonantajana

Ilmakuva kauppalasta 1954.

Näkymä myllyn katolta länteen kauppalaksi tulon aikaan. Nykyinen Pajalan teollisuusalue oli jo tuolloin taajaan rakennettu.

vuodesta 1938 lähtien ja varapuheenjohtajana vuodesta 1941. Simonen keksi Suomen Silkkitehtaan kiinteistön sopivaksi uuden oppilaitoksen ja oppilasasuntolan paikaksi. Ammattioppilaitos aloitettiin toimintansa tosin kituliaasti v. 1948. Kalervo ja Simosen tarkoituksena oli aluperin luoda suuruisuuntainen laitos. Tällaiseksi se myöhemmin kehittyikin, tosin ankaran urastuksen jälkeen. Hankkeen esteeksi asetui Tuusulan kunta, joka ei ollut halukas omalla kustannuksellaan rakentamaan alueelle aravalainsäädännön edellyttämää kunnallistekniikkaa. Kieleinen kanta uhkasi kaataa koko suunnitelman. Lisäksi olivat alkaneet "taistot" tulevan kauppalan rajoista.

Simonen muistele, kuinka Kalervo suuttui hänelle asioiden pitkistyttyä. Kun Simoselta tuli Fagerholmin hallituksen sisäministeri 29. 7. 1948 ja apulaiskululaitosministeri vuosina 1949-50 (17.3 asti), alkoi myös tapahtua sapelimaiseen malliin. Kalervo kävi heti vastaleivon sisäministerin kimppeen ja sanoi: "Koska sinä nyt olet sisäministeri, niin järjestä asia!" Simonen pyysi silloin kansliapäällikkö Erkki Manneretta etsimään sopivaa henkilöä asioiden selvitysmieheksi. Täksi valittiin Karjalan liiton lakimies ja toiminnanjohtaja, tuleva kaupunginjohtaja ja kaupunkineuvos Einar Pyykkö.

Huhtikuun 3. päivänä 1949 pidettiin Järvenpäässä valt. kant. Oiva Uuskiven toimistossa kokous, jonka puheenjohtajaksi valittiin Tuu-

sulan ja Keravan valtionverolautakunnan p.j. Viljo Napola ja sihteeriksi Uuskivi. Läsä oli Kalervo, myymälätarkastaja Eino Eronen, Järvenpään työväenyhdistyksen sihteeri, toimittaja Ahti Virtanen, rakennusmestari Väinö Lehtonen ja Einar Pyykkö. Kauppala-aktivistihin liittyi kohta alkuvaiheessa myös pankinjohtaja G.M. Ikonen.

Neljässä päivässä kerättiin valtioneuvostolle jätettävään anomukseen 123 teollisuuden, kaupan ja muun elinkeinoelämän harjoittajan nimeä aina Kellokoskea myöten. Anomuksen allekirjoitti myös Kellokosken Tehdas Oyn omistaja, silloinen insinööri Torsten Carlander (nyk. kamarineuvos Carlander-Reuterfelt).

Huhtikuun 8. päivänä jättivät Napola ja Uuskivi kauppalan perustamisasiakirjat henkilökohtaisesti sisäministeri Simoselle, joka nimitti Einar Pyykön jo seuraavalla viikolla selvitysmieheksi. (Simonen muistelmassa on Pyykön nimittäminen ajoitettu virheellisesti).

Varsinaiset rajakiistat alkoivat silloin, kun paikalliset kunnallismiehet halusivat ehdottomasti Kellokosken tehdasalueen liitettäväksi tulevaan kauppaan. Simosta ärsyttivät kiistat niin paljon, että hän kieltäytyi vastaanottamasta puheilleen pyrkivää Järvenpään lähetystä. Ministerin käytöksestä närkästyivät myös järvenpääläiset, joiden sosiaalidemokraattiset jäsenet kääntyivät puoluesihteeriksi Väinö Leskinen puoleen. Tämä soitti välittömästi Simo-

selle, joka taipui ja antoi miesten sanoa sanottavansa.

Einar Pyykkö oli laatinut myös ns. suppeamman vaihtoehdon. Välittömästi lähetystön poistuttua Simonen ilmoitti ministeriön esittelijälle vastustavansa Kellokoski-lähetystön laajempaa vaihtoehtoa. Vielä avoimena olleet rajakiistat "Sapeli" kynällä tavalla, jota ei oltu aiemmin nähty:

"Hän levitti Keski-Uudenmaan kuntajakokartan työpöydälleen ja piirsi kunnan rajat poiketen valmiista suunnitelmasta mm. Tuomaalan kylän kohdalla, missä hän piirsi rajan kulkemaan ehjin tilakokonaisuuksien halki".

Tämä näkyi myöskin nykyisessä kaupungin kartassa hämmästyttävänä vetona.

"Ministeri Simosta eivät kunnallismiehet eikä Leskinen määräle", tuhahteli "Sapeli" Pyykölle. "Minä tämän asian hoidan loppuun". Tyypillistä Simoselle, mutta kyllä mies sai aikaankin paljon eläessään, jos sai myös vihamichiä.

Kahdesti Järvenpään kauppalasiasia käsiteltiin valtioneuvostossa. Kaikki muut ministerit paitsi Simonen kannattivat Kellokosken liittämistä kauppaan. Myös Carlander ilmoitti valittavansa asiasta. Simonen antoi rajakiistan hautua. Helmikuun 2. päivänä 1949 kaikki ministerit kannattivat suppeampaa esitystä. Mielenvaihdokseen vaikutti presidentti Paasikiven asioihin puuttuminen. Presidentti tunsu seudun hyvin. Hän omisti Keravalla Julokan kartanon, mikä on nykyisin Paasikiven Nuorisokylä-nimisen lastenko-

din hallussa. Hänellä oli myös asian-
tuntumusta toimittuaan aikoinaan
tilattomien väestön maanhankinta-
komitean sihteerinä. Onpa Paasikivi
istuttanut metsäkin Vanhan Mänt-
säläntien ja Haaraojen tien väliselle
alustelle, missä sijaitsee tapahtuma-
sta muistokivi.

Rajariidat jatkuivat Järvenpääs-
sä. Kaikkein laajinta Järvenpäättä
ajoi A. Virtanen innokkaimmin.
Siihen kuului Kellokosken lisäksi
koko Tuomaalan kylä.

Ehdotuksia oli nyt kolme:

Laskelma I, pinta-ala	63	km ² ,
	7961	henkilöä
II, "	39,5	km ² ,
	6654	henkilöä
III, "	51	km ²
	7454	henkilöä

Tuusulan valtuusto oli käsitel-
lyt asiaa vain kahden ehdotelman
pohjalta (yli 50 konekirjoituslusu-
kaa). Kantatusulalaiset suosittelivat
vielä tyytetympää aluetta, mis-
sä raja olisi tullut Tervanokkaan. Pu-
helimet soivat ja huhut kulkiivat.
Carlander, Talvela ja Yrjö Palohi-
me Kallio-Kuninkaanlan isäntä kannat-
tivat ja ajoivat kaikella arvoval-
lallaan tyytetympää ehdotusta. 28.12.
1949 Tuusulan valtuustossa äänet
jakaantuivat: kantakuntaalaiset 16,
järvenpääläiset 8 ja 4 tyhjää.

Toista kuukautta vaiettiin. Hel-
mikuun 4. päivänä 1950 A. Virtanen,
V. Napola, K. Valasmaa ja O. Uuskivi
pääsivät ministeri Simosen puheille,
joka ei kannattanut Kellokosken
mukaan liittämistä. Lähetystö kävi
muiden ministereiden ja hallitus-
neuvos Mantereen puheilla, koska
juuri hän esitteli asian hallitukselle.
Syntyä väiteltä, jolloin Mantere
mm. kysyi ikävästi: "Mistä valmistelun
alla oleva asia on vuoatunut lä-
hetystön tietoon?"

Helmiikuun 16. päivänä sosiaa-
liministeri Aleksi Aaltonen ilmoitti
valtioneuvoston päättäneen perus-
taa Järvenpään kauppalaan, mihin
kuului myös Kellokoski. Tuomaalan
kylästä kuului vain pieniä osia.

KEKKOSEN JÄRVENPÄÄ

Jo 7.3.1950 Carlander kirjoitti
"Keski-Uusimaahan" pitkän artikke-
lin kaupalla-päätöksestä. Hän totei
se tehdyn väärin ja mm. 23. ma-
tilaa pistettiin niin, että ne joutui-

vat osittain kauppalaan ja osittain
Tuusulaan.

Fagerholmin hallituskin alkoi
samaan aikaan rakoilla. Ahti Virtan-
nen vastasi "Keski-Uusimaassa" 14.
3: "Miksi siis liittää Kellokosken alue
tehtäineen kauppalaan? Eiköhän
juuri sen vuoksi, että se yhdyskun-
tansa teollisuusalueen luonteisuus-
tensa takia olennaisesti soveltuu par-
haiten kauppalaan puitteisiin, kuin
maalaiskuntaan".

Pisteläästi Virtanen huomaut-
taa: "Kukaan ei tosiaan voi väittää,
että olisi nimensä kirjoittanut pape-
riin tietämättä, mitä asia koski. Jo
asiakirjan tekstissä (nimikeräys) mai-
nittiin Järvenpään, Tuomaalan, Kel-
lokosken kylät kokonaisuudessaan
sekä osia Vanhastakylästä. Ei kai
hänkään (Carlander) nimeänsä pistä
mihinkään hyvänsä paperiin siihen en-
sin tutustumatta, sillä saattaisihan
käydä niin, että kirjoittaisi oman
kuolemantuomionsa".

Carlander oli kääntänyt "kelk-
kansa". Tähän vaikuttivat kantatu-
sulalaiset. Mm. maaherra Melttiä
kestiitin Kellokoskella Carlanderin
kotona. Mukana olivat tuleva maan-
viljelysneuvos Kauko Holma, lään-
inneuvos Friskberg, Tuusulan kun-
nansihteerit Rosenberg. Kaikkia kei-
noja käytettiin. Viljo Svala esitti
maaherralle "virallisesti", että Num-
menkylän kohdalla 99 % asukkaista
vastustaa kauppalaan liittymistä. To-
dellisuudessa asiat eivät olleet näin.
Tässä vaiheessa Tuusulan valtuusto
kuitenkin asetti Järvenpään
SKDL:n jäsenen Eero Ruotsalaisen
puolelle.

KEKKOSEN ENSIMMÄINEN HALLITUS

17.3.1950 Kekkonen muodosti
hallituksen, johon tuli maalaislii-
ton lisäksi edistyspuolueen ja ruots.
kansanpuolueen edustajia. Fagerhol-
min hallitus oli antanut helmikuun
16 päivänä samana vuonna Järven-
pään kauppalanpäätöksen. Kauppa-
laan kuului Kellokoski, osia Tuoma-
laalasta ja Vanhastakylästä. Käy-
tännöllisiä toimenpiteitä varten lään-
inhallitus määräsi kauppalalle jär-
jestelytoimikunnan, johon tuli pu-
hejohtajaksi talousneuvos Vihtori
Lehtonen, jäseniksi maisteri Oiva
Uuskivi, talonmies Oiva Löf, toimit-

sija Ahti Virtanen, suutari Johannes
Alanne, puuseppä Eero Ruotsalai-
nen, toimistopäällikkö Viljo Napo-
la, pankinjohtaja G.M. Ikonen, toi-
mistojohtaja Mauno Laasonen ja
kirvesmiehen Antton Pajula.

"Ennenkuin kauppalaan toimin-
ta oli kunnolla päässyt alkuunkaan
antoi tohtori Kekkonen hallitus uuden
asetuksen Järvenpään kauppala-
alueen supistamisesta kesäkuun
30 päivänä 1950", kirjoitti tuleva
kauppala- ja kaupunginjohtaja Ein-
nar Pyykkö. Tämä diktatuuriin
asetus on sikäli merkellinen, ettei
siihen pyydetty lausuntoa edes Tuus-
ulan kunnanvaltuustolta saati jär-
venpääläisiltä.

Järvenpäästä lähti Kekkonen
puheille lähetystö, jonka johdossa
oli pääministerin entisiä urheilijoita
verevettä. Asianomainen kertoo: "Lä-
hetystö odotteli pitkään Eduskun-
tatalon käytävällä ja tulihan kiirei-
nen mies viimein. Tunnettuana van-
han ystävänsä Kekkonen arvasi lä-
hetystön asian. Pääministeri kääntyi
urheilullisesti kantapäällään ympäri
sanoen samalla: "Minulla ei ole tie-
dän kannananne mitään tekemistä!"
"Supistetun Järvenpään syntyyn vai-
kuttivat tunnetusti tuusulalaisten
suhteet niin Paasikiveen kuin Kek-
koseen.

Järvenpäälaisten pettymyksestä
Pyykkö kirjoittaa: "Alueen susest-
taminen ei voi olla jättämättä vahin-
gollisia seurauksia uuden yhteiskun-
nan kehitykseen". Myös Järven-
pään mielivaltaisesti ja kiireellä piir-
retyt rajat (vrt. Simonen) aiheuttavat
alueen asukkaille molemminpuolisin
tänä päivänä hankaluuksia ja "rajan-
kiroja". Viimeisin kiista koskee Jär-
venpään omistamaa 27 hehtaarin
aluetta Sipoon, Pohjois-Paippisissa,
mihin on suunniteltu Järvenpään,
Keravan ja Tuusulan yhteistä kaato-
paikkaa. Nyt asia on parhaillaan
Korkeimman hallinto-oikeuden käsitel-
lissä. Sipoon on myös lähetetty
lausunnolle pohjoisosan yleiskaava-
ehdotuksen, mihin Järvenpään kaup-
punginhallituksella on ollut paljon
kin sanottavaa ja oikaistavaa tiehy-
teyksiä myöten. On kuitenkin to-
dettava, että vuoden 1977 lain mu-
kaan varsinaiset alueitokset ratkai-
see valtioneuvosto. Yhteiskunta-
me kehittyessä aniharvoin kaikki
osapuolet ovat rajoihin tyytyväi-
siä, siksi niitä myös pyritään muu-
tamaan.

JÄRVENPÄÄN KESKUSTAN RAKENNUKSISTA JA RAKENTAMISESTA 1930-LUVUN TAITTEESSA

Veijo Kokkonen:

Ryhdyin kertomaan vuoden 1971 alussa nauhalle muistelmia Järvenpäästä, miltä Järvenpää näytti siihen aikaan ja vähän sen jälkeenkin, kun perheemme oli muuttanut Järvenpäähen vuonna 1926. Aloitan muisteluni silloisen asutuksen lähiympäristöstä eli vanhan Lahden tien näkymistä radan eteläpuolelta.

"AALLOPILTA" ETELÄÄN

Radan alitus tapahtui "aallopin" kautta. "Aallopin" takana tien eteläisellä puolella oli "pumpputorni", josta höyryveturit ottivat vettä. Tien vastapäisellä puolella molemmin puolin rataa olivat kuprikat. Niiden rannalla tuprusi usein savu pyykkipatojen alta. Talvella taas pojat laskivat mäkeä "paanan luiskalta", ja rakentelivat huppyreitä luiskalle.

Kun "aallopista" lähdettiin seuraamaan tietä etelään päin, niin ensimmäisenä oikealla oli poliisi Karpisen kaksikerroksinen liike. Rouva Karpiselä oli alakerassa parturiliike. Kauppias Sammalisto aloitti myöhemmin kauppansa samassa talossa. Hän purki myöhemmin tuon talon ja rakennutti uuden, tässä talossa on nykyään mm. Järvenpään Väri.

Matkaa jatkettaessa oli seuraavana pieni punaiseksi maalattu talo, sen oli rakennuttanut Kalajokilaaksosta muuttanut kelloseppä Savolainen. Samassa talossa toimi jonkin aikaa Järvenpään Osuuskassa ja oli pa siinä myöhemmin poliisilaitoskin. Kun katua levitettiin talo jäi katuaueelle, jolloin naapuri Erkomaä osti talon ja rakennutti tälle ja aiemmin viereissä omistamalleen tontille uuden liiketalon, talon, missä nykyään on mm. Tampereen Jalkine-
liike. Erkoman tontilla oli jo 1920-luvulla puinen kaksikerroksinen talo, jossa aluksi oli hotelli. Muistan eräänä juhannuksena tämän hotellin avajaiset, kun torvisoittokunta soitteli pihalla ja avajaisvieraat istuivat juhannuskoivujen suojassa virvoitusjuomia nauttien. Nämä avajaiset taisivatkin jäädä miltei ainoaksi hotellin toiminnaksi.

TIETÄ ETEENPÄIN

Tien vartta seurattamassa on nykyäänkin jäljellä josomekin sa-

massa kunnossa, apteekkari Aina Kajanderin 1920-luvun puolivälin jälkeen rakennuttama apteekkitalo. Rakennuksessa on nyt Naalan urheiluliike. Apteekin viereen Nummenkylän Murron tilan omistaja Ohman rakennutti liiketalon samoihin aikoihin. Tuossa talossa on nyt Einarin Osto- ja myyntiliike. Talo on yli viidenkymmenen vuoden aikana palvelut monissa tarkoituksissa. Siinä on ollut mm. ruokala, kampaamo, lääkärin vastaanotto, radioliike ym. Tämä liike-talo oli oikeastaan Ohmanin toinen talo samalla tontilla, sillä pellolla tontin toisessa päässä järvelle päin oli jo aikaisemmin Ohmanin omistama vanhempi rakennus. Tätä peltoa kutsuttiin siihen aikaan "Atlantiksi", koska sillä ei ollut myöhemmin mainittavia tiensarjakerennuksia lukuunottamatta kuin yksi toinen talo. Tuon rakennuksen muistavat monet nykyisen osuuspankin pysäköintipaikalta ns. Männistön talona. Sen oli 1920-luvun puolivälissä rakennuttanut Saima Vainola, joka oli kuuroomykkiä puhtaaksikirjoittaja, hän oli kirjoittanut itsekin ainakin yhden kirjan.

JÄRVENPÄÄN "KAUPPA- YHTIÖN" TALON RAKENTAMINEN

Ohmanin liiketalon viereissä oli sitten minulle tutuin talo, isäni rakennuttama Järvenpään Kauppa Oy. Yhtiössä oli aluksi mukana useita Järvenpääläisiä, mutta jo vuoden kuluessa isäni osti kaikki osakkeet perheensä nimiin. Rakennus valmistui vuonna 1926, ja se oli 1940-luvulle saakka taitekattoinen. Paikkakuntalaisten keskuudessa omakuttiin pian sille nimeksi "Kauppayhtiön" talo. Talon rakentaminen on yksi esimerkki 1920-luvun Järvenpään rakentamisesta, mistä kerron lähemmin.

Rakennus on siirretty Helsingistä Antinkatu 21:stä, (nykyään Lönnotinkatu). Siihen aikaan ei siirtäminen käynyt yhtä helposti kuin nykyään. Ensinnäkin vedettävä hevosilla purretun rakennuksen puutavara: ovet, ikkunat ja jopa kaakeliuunien kaakelitkin junan tavaravau-nuihin. Sitten tavarat tuotiin junalla Järvenpäähen, ja täällä oli taas hevoskyyti tarpeen. Hevoskuormia

tuli molemmissa päissä pari sataa.

Alakerta rakennukseen saatiin hirsistä, mutta yläkerassa oli turvauduttava lautoihin. Monta hirsistä kesäpäivä vietimme veljemme kanssa hinatessamme sahajauhoja viintiin ja suloisemman niitä viereiseksi lautaseiniin. Ovet ja ikkunat, jopa helsinkiläisiä rappujakin käytettiin hyväksi. Kellariin johtavat rappuset ovat vieläkin alkuperäiset. Myös vanhat kaakeliuunit pystytettiin, mutta ne ovat saaneet väistyä keskuslämmön tieltä. Monet alakeran ikkunat ja erikoisesti vanhanakaiset ikkunasalvat kertovat talossa vielä tänä päivänä rakennusmateriaalin tarkasta käytöstä. Ne ovat muistona Helsingin Antinkatu 21:stä.

KANNAKSELAISIA HUVILOITA

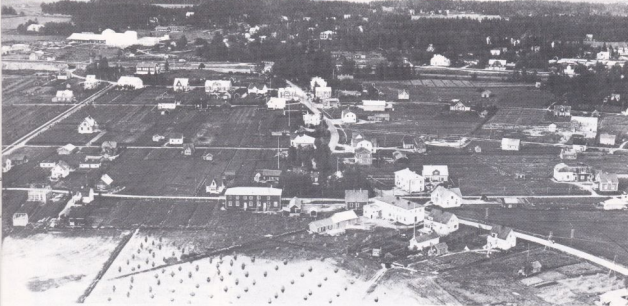
"Kauppayhtiön" viereisellä tontilla oli Järvenpäähen muuttaneeseen Maakuntaan Keskuspankin omistama, pyöreistä hirsistä tehty yksikerroksinen rakennus. Se oli vuokraamaton, Kannakselta tuotu rakennus.

Näistä Kannakselta tuoduista ja Järvenpäähen pystytetyistä huviloista kerrotaan Koulujen Kauppalassa mm.: "Asuntojen rakentamista helpottaakseen Westermarck osti Karjalan kannakselta venäläisten kesäasukkaiden aikanaan sinne rakennuttamia huviloita satalukuisin määrin, jotka purettuina tuotiin rautateitse Järvenpäähen — ensimmäinen suurempi erä 25 huvilaa syksyllä 1924 — ja myytiin tonttien omistajille varsin kohtuulliseen hintaan." Lainaus selittää kannakselaisten rakennusten runsaan ilmestymisen Järvenpään maisemiin.

Tämä Maakuntaan Keskuspankin talo joutui sitten eri vaiheitten jälkeen Kansallisi-Osake-Pankin haltuun. Se korotettiin ensin kaksikerroksiseksi, ja se sai lopulta väistyä nykyisen KOP:n liikerakennuksen tieltä.

KITTELÄSTÄ "LIHA-VIRTASELLE"

Seuraavana oli sitten Kittelän talo, mutta ei suinkaan sen näköisenä kuin nyt. Rakennus oli tehty samanlaisista pyöreistä hirsistä kuin

Järvenpää 1930-luvulla. Taustalla rata, Valtatie alittaa vasemmalla (ns. Aalloppi) ja kaartuu oikealle, nyk. Sibeliuskadun alku. Asemamiellä näkyy asemapäällikön iso rakennus. Kadun toisella puolella on silloinen apteekkitalo. Kuvassa näkyvät yhdensuuntaiset tiet ovat lähimpänä Vanhankyläntie, Tupalantie ja Mannilantie, jotka olivat syntyneet 1920-luvun V. Svaetichinin kaavan perusteella.

edellinenkin ja samaa kannakselaista perua. Monta muodon muutosta on tapahtunut ennen nykyistä ulkoasua. Aluksi talossa toimi Kittelän ruokala. Siinä on toiminut myös kirjakauppa ja Yhdyspankki aloitti järvenpääläisen toimintansa Kittelän laajennetussa talossa. Toisella puolen tietä oli 1930-luvun vaihteen ainoa lihakauppa. "Liha-Virtanen" oli rakennuttanut talon. Myöhemmin sen osti osuuspankki, ja nyt paikalla on uusi liiketalo.

Jos vilkaisimme "Liha-Virtanesta" asemalle päin, niin siellä oli ensiksi Lehtosen kauppa ja ylempänä Käinin omistama majatalo, jossa myöhemmin aloitti Tuusulan Säästöpankin Järvenpään konttori. Talo siirtyi sitten Järvenpään Sähkö Oy:n haltuun ja sen toimipisteeksi, kunnes kaupunki osti kiinteistön ja rakennus purettiin.

KÄÄNNYMME JÄRVELLE

Mutta lähtiessämme jatkamaan matkaamme järvelle päin 1930-luvun taitteessa, on edessämme eräs sen ajan ihmeellisyys. Katseemme kiinnittyy vähän matkaa tiestä sijaitsevaan Westlinin taloon. Tontin myyjä Jokivuori halusi, että hänen omistamaan seuraavana sijaitseva leipomo ja kahvila näkyvät asemalle, siksi talo sijoitettiin tiestä kauemmaksi.

Järvenpään Kauppa Oy:n myymälä v. 1926. Kuvassa isäni Heikki ja äitini Maria Kokkonen.

Sibeliuskadun alkupää 30-luvulla. Oikealla apteekki, Öhmanin talo, Kauppayhtiön talo ja taustalla Lehtosen liiketalo.

Näkymä asemamieltä Tuusulanjärvelle 30-luvun alussa. Oikealla kusen takana hämmöttää Kittelän 2 kerroksinen pyöröihritalo. Vastapäätä on kuvan vasemmalla puolella "Liha-Virtanen" (nyk. hemmin Ounaskassa talo).

Sibeliuksenkatua 30-luvun lopulla asemamieli taustalla. Vasemmalla on Jokivuoren kahvila (nyk. Säätöpankki), elokuvateatteri Kaiku (nyk. Ounaskankki) ja Kittelän silloinen rakennus. Oikealla lähimpänä on J. Juurikkalan liiketalo (nyk. Ahonoma-Sokos). Taempana valkoinen seinä on Perhelän ensimmäinen kivitalo Mannilantien kulmassa.

Ounaskassa talo (ent. Virtasen lihakauppa) Sibeliuksenkadun ja Mannilantien kulmassa 1950-luvulla. Taustalla vasemmalla on Lehtosen liiketalo.

Sibeliuksenkatu 25, Pukimo Mäkinen talo 50-luvulla.

Jokivuori omisti siihen aikaan koko maa-alan nykyisen säästöpankin rajasta nykyiselle Mannilantielle. Parturiliikkeen harjoittamiselle ei kuitenkaan ollut estettä myyjän vaatimuksen toteuttamiselle. Sensijaan isäni, joka oli katsellut tuota paikkaa kaupan paikaksi, ei voinut vaatimusta hyväksyä, vaan osti Kauppapyyhtien tontin nykyiseltä paikalta.

Jokivuoren leipomo ja kahvila olivat niissä olosuhteissa aika huomattavia liikelaitoksia. Eräässä vaiheessa Jokivuoren päärakennusta laajennettiin ja korjattiin. Säästöpankin Järvenpään konttori muutti taloon ja rakennutti myöhemmin siihen toimitalonsa.

Jokivuoren jälkeen olikin tien varsi asunnontota, kunnes nykyisen Mäkinen liiketalon paikalla oli pieni kaksi huonetta käsittävä "Tupalan" mökki. Tupalantie on saanut nimensä mökin mukaan. Tuossa mökissä Seutulän kartanon isännän tyttäret Ester ja Elsa Kokkonen harjoittivat tekstiililiikettä, mutta eräänä yönä mökki paloi. Muistan hyvin, kun jännitimme, saisimmeko moottori-ruiskun käyntiin. Siihen asti oli selvitty käsipeleillä. Kun ruiskun käyttäjä ei löytynyt, mökki paloi perustuksiaan myöten.

KATUA ALASPÄIN

Nykyisen Sibeliuksen kadun varrella olevat koivut kertovat entisen Lahden tien suunnan. Koivujen takana sijaitsi rataesimies Kalle Malmintalo. Paikka onkin meidän silloisten järvenpääläisten hyvässä muistissa, asuvathan siellä ikätoverimme Lauri, Liisi, Mauno ja Eevi Malmi (Allisto).

Ennen Vanhankyläntien mutkaa oikealla puolen maantietä oli vielä puhelinkeskus, kaksikerroksinen puutalo. Sekin on nyt purettu. Rannan puolelle tietä ilmestyi 30-luvulla mm. Mäntylän rakennus, mutta 20-luvulla siellä oli jo ehkä tien varren vanhin rakennus Juurisen puunainen talo piilipuun varjossa. Mutta tämä olikin jo keskustan ulkopuolella.

Viikaistaanpa nyt tien toiselle puolen Kittelän kohdalta. Nykyisen Perhelän paikka oli 30-luvun taitteessa vielä autio ja tyhjä. Vasta

SIITÄ KEVÄÄSTÄ ON NYT 40 VUOTTA

Tyyni Tuulio:

1930-luvun loppupuolella Perhelä rakennutti nykyisen Sibeliuksenkadun ja Mannilantien kulmaan ensimmäisen kivitalon, johon sijoitettiin lihamyymälä. Se jouduttiin myöhemmin purkamaan uuden suuremman tieltä.

1920-luvulla oli vastapäätä Jokivuorta liiketalo, jossa Jussi Juurikkala piti vähittäiskauppaliikettä. Tontilla on nyt Ahomaa-Sokoksen tavaratalo.

Nykyisen Yhdyspankin tontilla toimi Järvenpään tori. Toritontin vieressä oli kaksi rakennusta. Niistä pienemmässä Selma Elomaa harjoitti kolmekymmenluvulla polkupyörien korjausliikettä. Suurempi rakennus oli taitekattoinen kuten Järvenpään Kauppa Oyn ja Jussi Juurikkalan kauppapaikat.

Myös tämä talo oli liiketalo, ja siinä oli vähän aikaa mm. tunnetun helsinkiläisen kauppias Artturin Nymanin sivuliike. Sotien jälkeen osti kiinteistön kauppias Eero Rätty ja hänen poikansa, he rakennuttivat paikalle liiketalon, jossa nykyisin toimii mm. Työväen Säästöpankki.

JA VIELÄ PARI TALOA

Tien vartta etelään jatkettaessa oli seuraavana Väliittäjä Väisäsen taitekattoinen talo, pääty tielle päin. Väisäsen lehmä oli laitumella vielä 1940-luvulla nykyisen Ahomaa-Sokoksen tontilla. Samaan aikaan me viljelimme perunaa nykyisen Rantasen liiketalon tontilla, ja Perhelä piti sikalaa omalla tontillaan.

Väisäsen tontin jälkeen oli taas tyhjä tontti, mutta sitten sen takana oli meille silloiselle järvenpääläiselle nuorisolle hyvin tuttu talo. Talon alakerrassa oli Mikkolan tekstiililiike ja perhe asui yläkerrassa. Alkuun talo oli yksikerroksinen, mutta myöhemmin talo muutettiin kaksikerroksiseksi, ja viimeksi se on tunnettu Antti Hirven omistamana.

Tähän voinikin lopettaa kertomukseni Sibeliuskadun 1930-luvun vaiheen rakennuksista. Nämähän ovat vain muistitietoja, joten jokin rakennus on ehkä jäänyt mainitsematta ja jouskossa voi olla ehkä jokin tuohon aikaan kuulumatonkin. Mutta suurin piirtein kertomukseni lienee kuitenkin tuohon ajankohtaan sopiva.

Tyyini Tuulio
fil.tohtori h.c.

Se oli ankara sota-ajan kevät. Eräällä Anäsin kartanosta ostetulla metsäpalstalla alettiin kuitenkin toukokuun puolivälissä kaivaa uuden kodin perustuksia. Rakennuttajina olivat vuoden alussa Helsingistä muuttanut keski-ikäinen äiti ja hänen neljätoistavuotias poikansa. He olivat edellisen vuoden kuluessa kokeneet kaksi armoitonta menetystä: perheen isä oli saatettu lepoon juhanuksen tienoilla ja vajaan viisi kuukautta myöhemmin tuli tieto esiköisen kaatumisesta. Perheen ainoa aikuinen oli selvillä siitä ettei kerta kaikkiaan oli pakko jaksaa, ja hyvin pian jonakin aamuna hänelle tuli helpottava ajatus: me voimme muuttaa maalle, ei kovin kauas Helsingistä – onhan yliopistoon johtavia kouluja muuallakin kuin siellä. Mutta uuteen kouluun oli päästävä jo joulun jälkeen. Oli toimittava nopeasti.

Oli oikeastaan sattuma että muuttimme juuri Järvenpäähän, jossa en tuntenut ketään. Poika oli jos-

kus pyöräillyt siellä, eikä se hänen mielestään ollut oikeaa maaseutua. Mutta joku tiesi että Järvenpäässä on hyvä yhteiskoulu, joku toinen että Anäsin kartanoon, josta agronomi-isäntä oli kaatunut loppukesällä, ehkä ensi alkun voi päästä täysihitoon. Kävimme katsomassa Anäsiä tulipalopakkasella heti joulun jälkeen, totesimme paikan aivan maaseuduksi, ja kun meille näin aukeni muuan ovi, astuimme siitä sisään. Sunnuntaina tammikuun 19. päivä suoritimme hyvin pienen muuttomme. Anäsin hevonen oli asemalla vastassa. Viime hetkessä olin saanut loputkin helsinkiläisestä kodistamme vuokratuksi, joten taloudellinen puoli oli suurin piirtein turvattu.

Silloinen Järvenpään kylä oli taatusti hyvinkin toisenlainen kuin silttemmin kauppalaksi ja vihdoin kaupungiksi muuttunut Järvenpää, josta nyt olen ollut poissa viisi vuotta ja joka aina tuntuu muuttuneen, kun sinne saavun. Anäsin hevonen

lähti alikäytävän kautta Sipoontielle, jonka varrella taloja oli vielä veratien harvassa. Sepänmäessä panin merkille suksitehtaan nimikilven. Maisema muuttui yhä maalaisemmaksi, kartanon koivukuja tuntui jo vähän tultulta. Seuraavana aamuna poika lähti potkukelkalla hakemaan uutta kouluun, jonka rehtorin kanssa olin tietysti jo ollut puhe-
linkeskustelussa. Kuinka hän löysi sinne? Helsingin kai, siihen kylässä montakaan muuta kivitaloa ollut kuin tämä kaksikerroksinen valkoinen rakennus. "Ihan kivaa" oli ollut, opettajat ja toverit ystävällisiä. Iste olin sillä välin käynyt Sepänmäessä ja ostanut uudet sukset, koska olin antanut entiset johonkin keräykseen. Jos tässä piti elpyä, oli hiihtäminen parhaita keinoja.

Siihen aikaan ei vielä ollut keksitty sanaa "surutyö", mutta kyllä oli surutyötä luovuttomissa kodeissa toisen maailmansodan aikana. Koh-
talotovereista ei ollut puutetta. Yksinäiset metsäladut sopivat surutyölle paremmin kuin Helsingin kadut, joilla tuttuja tuli vastaan. Kartanon nuori rouva oli menettänyt miehensä, vanha rouva poikansa. Näistä asioista ei paljon puhuttu.

Mutta keväästähän piti kertoa, keväästä, joka aina koittaa kylmän talven jälkeen. Keväästä, johon mennessä olimme käyneet Helsingissä useita kertoja ja vihdoinkin saaneet sukulaiset ja ystävät ymmärtämään, että olimme tosisamme ja että muuttomme ei ollut ohimenevä päänäpistö. Olimme Järvenpäästä hakeneet valmista "Lintukotoa" ja vihdoin päässet siihen että ostamme Anäsistä palstan ja rakennutamme siihen talon. Arkkitehti-lankoni oikeastaan tätä ehdotti, piirsi talon — mutta joutui kyllä komennukselle Viipurin eikä voinut seurata rakentamista. Toinen taitava sukulinainen auttoi helsinkiläisen huoneistomme myynnissä. Perustuksia kaivamaan saatiin vankka mies, joka lähes täydellisen kuuroutensa vuoksi oli vapaa sotapalveluksesta.

Asuimme tietysti edelleen Anäsissä, istuin kai vielä paljon huoneessamme yläkerroksessa kirjoitus-
lipaston ääressä ja pojalla oli koulunsa lähes puoliväliin toukokuuta. Sittenkin minusta tuntuu että tuon toukokuun koimme ennen kaikkea omalla palstallamme, siellä kuulin-

me peippojen ja laulurastaiden laulut, siellä kukkui käki, siellä näimme ensimmäiset kevään kukat. Palstallamme, jonka keskellä virtasi puro, löytyi kirkasvetinen lähde, ja sinne lähelle poikani rakensi ensimmäiset kanikopit. Risuja polttime ja taisimme jo raivata pientä peruna maata, en muista varmaan. Mutta tärkeintä oli taas monen vuoden jälkeen kokea maaseudun kevät. Minusta tuntuu nyt että se kevät oli aina kaunis, mutta kai siihen sateisia ja koleitakin päiviä kuului. Joka tapauksessa olimme molemmat paljon paremmissa kunnossa kuin ennen muuttoa ja taatusti paremmissa kuin jos olisimme jääneet Helsinkiin.

Kevättä seurannut kesä toi kyllä vaikeuksiaikin, Joitakin rakennusaineita oli ylen vaikea saada. Urakoitsija joutui komennukselle Viipuriin, ja koko työtä uhkasi pari kertaa keskeytyks, pahimmin elokuun lopulla, jolloin jo olimme muuttaneet puolivalmiiseen taloon Anäsistä ja viettäneet — lähinnä puron rannalla ja verannalla 50-vuotissyntymäpäiväni. Aivan pian tuli työvoimalautakunnalta kirje: työt rouva Uulion työmaalla on keskeytettävä. Onneksi herrojen kiireet ovat joskus hitaat, tarkastaja, joka häätäntyneen soittoni jälkeen oli luuttu lähettää, tuli vasta noin neljäntenä päivänä, ja me kyllä pidimme kiirettä sitä ennen. Hän kehotti minua lähettämään anomuksen johonkin ministeriöön ja lupasi että saamme pitää yhden sotaan kelpaamattoman miehen työssä siihen asti kun vastaus tulee. Kielteinen vastaus tuli vasta syyskuun loppupuolella, mutta sitä ennen oli mainio "sotaan kelpaamaton" Leo Karlsson tehnyt ihmeitä: talo oli melkein valmis. Huonekalut olimme jo kesän alussa, kun helsinkiläinen huoneistomme oli luovutettava, tuoneet Anäsinsä vajaan, ja sieltä ne vähitellen kannettiin omaan uuteen kotimme. Viimeiseksi tuotiin piano, joka oli sentään saanut olla Anäsinsä salissa. Lintukoto oli valmis.

Syntymäpäiväkseni sain vieraskirjan, jonka ennen niin epäuskoiset sukulaiset ja ystävät ovat täyttäneet ihastuneilla kiitoksillaan. Uusia ystäviä tuli Järvenpäästä. Olen kiitollinen siitä sisäisestä käskystä että meidän oli muutettava maalle.

Kiitos, Järvenpää

Arvokkaiden rakennusten luettelosta

Sahan koulu Kinnarissa

Ent. mmntaja Pajalassa

Westermärkin ent. konttorirakennus Seutulantienvarella

JÄRVENPÄÄN RAKENNUSKULTTUURIN LUETTELOINNISTA

Ulla Kervinen:

Järvenpään kaupungin arkkitehtiosastolle kokoontui keväällä 1981 työryhmä (kaupungin arkkitehti Erkki Colliander, asemakaava-arkkitehti Ossian von Konow, maise-arkkitehti Raisa Luomi ja hum.kand. Ulla Kervinen) jonka tehtävänä oli käynnistää Järvenpään rakennuskulttuurin luettelointi.

Tämä rakennusten ja kulttuurimaisemien luettelointi kuuluu osana Museoviraston rakennushistorian osaston koko maata käsittävään rakennuskulttuurin luettelointiin, joka vielä on suorittamatta useimmissa kaupungeissa ja monilla paikkakunnilla.

Työryhmä kävi neuvotteluja keskenään ja museoviraston tutkijan Erkki Härön kanssa. Museoviraston ohjeiden ja neuvottelujen pohjalta laadittiin alustava luettelo kohteista, kun ensin oltiin työryhmän kanssa kierrelty useita kertoja Järvenpäässä. Ennen kentälle lähtöä oli kuitenkin tutustuttava kirjaston kotiseutukokoelmaan, kaupungin talon arkistoihin, vanhoihin karttoihin ja kaavoituksen historiaan sekä haastateltava iäkkäitä järvenpääläisiä.

Tässä artikkelissa kerron lähinnä niistä valintaperusteista, joiden pohjalta rakennukset, rakennusryhmät ja ympäristöt ovat nyt mukana alustavassa luettelossa. Tämän alustavan luettelon avulla on tarkoitus suorittaa varsinainen rakennuskulttuurin luettelointi. Kulttuuri-sana sisältää seuraavaa: Järvenpään elämä, asukkaat, asutuksen kehittyminen, elinkeinot, sivistys, liikenne, pienyritysten ja pienteollisuuden sekä teollisuuden kehitys ja synty, elinkeinorakenteen muutokset.

Vasta varsinainen luetteloinnin yhteydessä selvitetään luettelavien kohteiden säilymsedellytykset huomioimalla mm. rakennusten kunto, rakenne, rakennushistorialliset ja kulttuurihistorialliset arvot sekä kaavalliset tekijät. Luetteloinnin yhteydessä kohteet myös valokuvataan.

**20-30-40 LUKUJEN
RAKENNUSKANNAN ARVOA
EI OSATA ARVOSTAA**

Järvenpää on nuori kaupunki

ja nuori taajama. Pääasiassa 20-30-40 luvulla rakentamaan alettiin kaupunkien kulttuurihistoriallista arvoa ei vielä pystytty tajuamaan. Vilkkaan uudisrakentamisen aikana on vaarana, että tällä hetkellä mitätömältä tuntuva rakennuskanta hävitetään armittomasti uudisrakennusten tieltä.

Tontille määrätty rakennusoikeus ratkaisee ensisijaisesti sen, kor-

vataanko tontilla oleva vanha rakennus uudella suuremmalla tai useammalla nykyaikaiset arvostukset täyttävällä rakennuksella. Kun vanhan rakennuksen kulttuurihistoriallista arvoa ja rakennuksen kuntoa ei vielä olla perinpohjaisesti selvitetty, voidaan rakennus hyvällä omalla tunnolla purkaa tai kaavoitusvaiheessa unohtaa. Jälkeenpäin huomattavat vahingot on helppo panna tie-

Työväentalo Torpantiellä Kinnarissa

Westermarckin ent. laboratoriorak. Seutulantiellä

tämöttömyyden tilin.

Periaatteessa rakennuskulttuurin luettelointi pitäisi tehdä paikkakunnalla jo ennen kaavoitusta. On muistettava kuitenkin että ainakin teoriassa asemakaavaa voidaan vielä jälkepäin muuttaa silloin, kun huomataan asemakaavan heikkoudet ja kun yhteiskunnan arvostukset rakennettua ympäristöä kohtaan ovat muuttuneet eli on tajuttu myös tämän vuosisadan alkuympymien rakennusten säilyttämisen arvo.

LUETTELOINNILLA TIETOA YKSITYISILLE JA PÄÄTÄJILLE

Eräs rakennuskulttuurin luetteloinnin tärkeimpiä tehtäviä on antaa päättäjille ja yksityisille kansalaisille tietoa olemassa olevasta rakennuskannasta käsittäen rakennetun ympäristön rakenteelliset, arkkitehtoniset, rakennustaiteelliset ja kulttuurihistorialliset seikat Järvenpään kulttuurikehityksen kannalta.

Luetteloinnilla saatuja tuloksia voivat päättäjät ja rakennusten omistajat käyttää hyväkseen kaavoitus- ja uudisrakentamisvaiheessa ja esimerkiksi silloin, kun rakennukselle haetaan peruskorjauslainaa. Saatuja tuloksia käyttävät myös rakennuskulttuurin tutkijat.

Rakennuskulttuurin luettelointi ei suinkaan vielä ole mikään suojelutoimenpide, eihän sillä ole juridista valtaa. Mutta sen tarkoituksena on kuitenkin herättää kunnan virka-

miehissä ja paikkakuntalaisissa mielenkiinto hyväkuntoisen korjauskelpoisen rakennuskannan säilyttämiseen kaavallisesti ja vapaaehtoisesti eli omatoimisesti.

Tätä rakennuskulttuurin luetteloa ei missään tapauksessa saa käsittää lupaluetteloksi muiden rakennusten purkamiselle ja kunnostamiseksi laininlyönnille.

Nyt suoritettava luettelointi on yksityisten rakennusten kohdalla pakko ollut rajoittaa viisikymmenlukuun. Luetteloa on jatkuvasti täydennettävä, sillä uusia kohteita löytyy varmasti lisää ja tutkijoiden arvostukset ja tarpeet muuttuvat, kuten myös asukkaiden arvostukset rakennettua ympäristöä kohtaan.

LUETELTAVIEN RAKENNUSTEN VALINTAPERUSTEET:

Luettelointityön yhdenmukaistamiseksi on Museoveraston kanssa sovittu niistä perusteista, joilla kohteet valitaan. On luonnollista että perusteet yhden kohteen kohdalla voivat mennä päällekkäin eli samaan rakennukseen tai rakennusryhmään. Vaikuttaa useampi eri tekijä.

KOHDE ON AJAN, TOIMINNAN TAI YHTEISKUNNAN TYYPI-LINEN ESIMERKKI

Rakennus tai rakennusryhmä on Järvenpäässä tietyn ajan

toiminnan tai yhteiskuntamuodon tyyppillinen esimerkki. Tällaisia kohteita ovat esimerkiksi Järvenpään asemarakennus, entinen työväentalo, Haaraajoen mylly ympäristöineen (entinen kylämylly), kaikki Westermarckin maatalouden kehittämisen aikaan liittyneet rakennukset, kuten entinen laboratorio, konttorirakennukset ja ensimmäinen meijeri, sekä keskustan vanhimmat liikerakennukset, koulurakennukset jne.

HARVINAISUUS:

Rakennus tai rakennusryhmä on laajana ensimmäinen edustaja tai jo hävinneen rakentamisen viimeisiä esimerkkejä. Tähän ryhmään kuuluvat esimerkiksi Tanhuniityn pienkylä joka edustaa ensimmäisiä kyläidealla rakennettuja alueita maassamme. Jo alueen suunnittelu- vaiheista on huomioitu asukkaiden yhteistoiminnan merkitys.

Häviämässä olevaa rakennuskantaa edustavat mm. kartanoihin kuuluneet jäljellä olevat muonamiehen asunnot ja torpat, joista on vielä joitakin jäljellä: Lustikulla radan varressa, Juurisen punainen mökki keskustassa, Kusta Nurman omistama ns. Michelsonin talo radan varressa jne.

KOHTEEN ALKUPERÄINEN ASU ON SÄILYNYT ERITYISEN HYVIN

Rakennuksen tai rakennusryh-

Kotitalousopettajaopiston Paatela-niminen rakennus. Rak. 1928-29

män alkuperäinen asu on saattanut säilyä erityisen hyvin. Jossakin rakennuksessa on asuttu usean sukupolven aikana. Rakennukseen liittyi usein paikallisen rakennusperinteesen eli kansanarkkitehtuuriin liittyviä arvoja tai rakennustaiteellisia ja arkkitehtonisia arvoja.

Paikallista rakennusperinnettä edustavat mm. vanhat kaupungin laitamilla olevat maatilat pääraennuksineen ja ulkorakennuksineen sekä lukuisat yksittäiset talot ja huvilat nykyisen keskustan, Kinnarin, Pöytäalhon ja Loutin alueella ts. kaupungin ensiksi asutuilla alueilla.

Arkkitehtonisesti merkittäviä rakennuksia ovat esimerkiksi Lars Sonckin suunnittelemat Ainola ja Cooperin talo, Alvar Aallon suunnittelema Joonas Kokkosen huvila, arkkitehtien Toivo ja Jussi Paatelan suunnittelemat rakennukset kotitalousopettajaopiston alueella, arkkitehti Cajanusen suunnittelema entinen W:n laboratorio ja konttorirakennukset sekä monet uudet alueet ja rakennukset jotka ovat syntyneet arkkitehtikilpailujen pohjalta.

KOHDE LIITTYY JOHONKIN HISTORIALLISEEN TAPAHTUMAAN

Rakennus ja sen ympäristö liittyy Järvenpään kehityksen kannalta merkittävään historialliseen tapahtumaan, huomattavan henkilön elämäntapaan ja toimintaan.

Kun raja Suomen ja Venäjän välillä oli sulkeutunut, joutuivat venäläisten omistamat huvilat Kannaksella Suomen valtiolle. Valtio myi näitä huviloita halukkaille ostajille muualle kuljettavaksi. Järvenpäähänkin tuotiin Westermarckin toimesta useita kymmeniä huviloita, jotka myytiin rakennusaineeksi palstojen ostajille.

Kannakselta tuotujen huviloiden tarina kiinnostaa tällä hetkellä erityisesti Museovirastoa ja muitakin tutkimuslaitoksia. Siksi jo alustavaan luetteloon on otettu mukaan kaikki tiedossa olevat Terjoelctä tuodut rakennukset, vaikka useiden rakennusten ulkonäkö ei nykyisin vähimmäsäkään määrin enää muistuta kannakselaisen huvilan ulkonäköä. Eniten terjojekelaisuutta on löydetävissä ns. Oksasen huvilassa Kinnarissa ja Ristinummella sijaitsevassa Holvikiven huvilassa.

Ns. ruotsalaistalot Sotakylässä liittyvät taas sodan jälkeiseen avustus aikaan, jolloin Ruotsin valtio lahjoitti eri puolille Suomea puuelementtejä, joista talkoovoimin pystytettiin asuntoja rintamiamiehille. Järvenpäähän tällaisia taloja rakennettiin toistakymmentä, eri näköisiä ja eri kokoisia.

Merkittävien henkilöiden elämäntapaan ja toimintaan liittyvät useat Tuusulanjärven lähistöllä olevat rakennukset: Sibeliuksen Ainola, Juhani Ahon Ahola, Joonas Kokkosen huvila, Paloheimon talot sekä Eero Järnefeltin Suviranta, Satumet-

sässä sijaitseva Tyyni Tuulion "Linitukoto" ja entinen kirjailija Martti Löfbergin "Marton Taigan" talo Loutissa.

KOHDE LIITTYY KIINTEÄSTI YMPÄRISTÖÖNSÄ

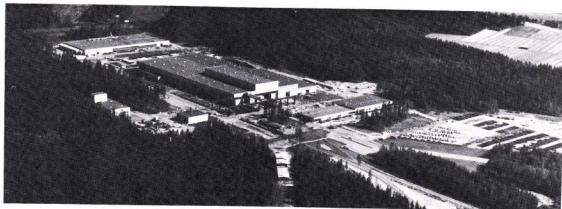
Yksittäisten rakennusten ei sinänsä aina tarvitse olla arkkitehtonisesti tai rakennustaiteellisesti arvokkaita, mutta kun ne liittyvät kiinteästi ympäristöönsä, on niiden säilyttäminen tai luetteloiminen ympäristökokonaisuuden kannalta tärkeää.

Vanhankylän kartanon toimintaan kiinteästi liittyneitä rakennuksia on ollut aikoinaan hyvinkin paljon Vanhankylänniemessä. Valitettavasti valtaosa näistä on jo ehditty hävittää tai annettu ränsistyä. Vielä jäljellä olevat rakennukset pitäisi ehdottomasti pyrkiä säilyttämään Vanhankylän kartano kokonaisuuden kannalta.

Myös muita vanhoja tiloja ja kartanoita luetteltaessa on huomioitava päärakennusten lisäksi kaikki ulkorakennukset, vaikka ne on rakennettu eri aikoina tai niiden ulkonäköä on aikojen kuluessa muutettu. Kertovathan nämä rakennukset talon jokapäiväisestä toiminnasta ja työstä. Tiettyyn tapahtumaan liittyvät alueet, kuten yhtäkkiä nousseet rintamiamiesalueet ja uudet asutalueet, luotellaankin kokonaisuutena.

jatk. →

Wärsilän teollisuusrakennuksia 1960- ja 1970-luvulta

MAISEMAT JA ARVOKKAAT YMPÄRISTÖT

Luetteloinnin yhteydessä on viime aikoina yhä enemmän alettu kiinnittää huomiota ympäristöllisiin tekijöihin ja kulttuurimaisemiin, vanhoihin teihin, luonnonpuistoihin, rantamaisemiin, peltomaisemiin, siltoihin jne. Yhtä hyvin kuin rakennuskantaa uhkaa häviäminen, on myös ympäristömme jatkuvan muutoksen alainen.

Uudisrakentamisen yhteydessä tulisi entistä enemmän kiinnittää huomiota ympäröivään maisemaan ja sen suojelemiseen. Kestäähän vuosikymmeniä ennenkuin Järvenpään savipitoiseen maahan saadaan nousemaan viihtyisiä vehmas lähiö. Miksi siis täällä jo olemassa olevaa kasvillisuutta? Jo täyteen mittaan kasvaneiden istutusten tai luonnonkasvien rahallista arvoa on vaikea edes laskea.

Kulttuurimaiseman kannalta arvokkaita kohteita paikkakunnallamme ovat esimerkiksi Tuusulanjärvi ja rannat, vanha rantatie, radan varsi tie, Seutulan kartanon entisillä mailla olevat puistoalueet, valtion opistojen peltomaisemat ja ympäristöt peltoineen ja latoineen. Eriytyisen ylpeitä saamme olla Lemmenlaakon luonnonpuistoalueesta sekä Vanhankylänniemessä 1700-luvulta peräisin olevan englantilaisen putarhan rippeistä. Mikään mahdollisuus ei olisi puiston kunnostaminen. Tällaisia on Suomessa ollut vain muutamia.

KAUPUNGIN KEHITYS NÄKYVÄ RAKENNUSKANNASSA

Järvenpään kaupungin kehityksen ja asuttamisen kannalta mielenkiintoisia vaiheita ovat olleet Helsinki-Hämeenlinna radan rakentaminen 120 vuotta sitten, Westermarckin palstoittamiseen, pienyrittysten ja pienteollisuuden syntyvaiheisiin liittyvä kaksikymmentäluku, tataarien ja siirtolaisten saapuminen Järvenpään kaksikymmentäluvulta lähtien ja siirtolaisten tulo sotien jälkeen.

Järvenpää on ollut aikoinaan helsinkiläisten huvila-alueita ja on sitä osittain vieläkin. Muutamia van-

hoja huviloita on jäljellä mm. Kinnarissa ja Loutissa.

Tataarien yhdyskunnasta kerovot tataarilaistalot Kinnarissa rukoushuoneen lähistöllä. Vanhimmat teollisuusrakennukset löytyvät Pajalan teollisuusalueelta. Siellä alumiinitehtaan rakennuksessa on toiminut joitakin vuosia lasitehdas sillä on ollut Suomen ensimmäinen valsimylly vehnän jauhamiseen (nykyinen SOK:n mylly), kumitehdas jne. Karjalaisten tänne tulosta muistuttavat rintamamiestontit eri puolilla kaupunkia sekä Teriojan talot.

RAKENNUKSET KANSANTYÖN ILMENTÄJÄ

Jokaisella vuosikymmenellä on rakennustyylinsä. Rakennusten ulkonäköön ovat vaikuttaneet asukkaiden sen hetkiset tarpeet, varallisuus, saatavilla oleva materiaali, muoti ja rakennustaito. Ennen 40-lukua ei vielä vaadittu rakennuspiirustuksia. Tyypitalot toivat piirustukset.

Järvenpää imi jatkuvasti uutta väestöä eri puolilta Suomea. Kukin siirsi taitonsa ja rakennusperinteen paikkakunnalle. Näitä sovellettiin sitten sen hetkisiin tarpeisiin ja muotiin ja otettiin ideaa olemassa olevasta rakennuskannasta. Paikkakunnalle nousi jos jonkinmoista taloa.

Vanhankylän kartanon rakennuksia. Jäljellä ovat enään maito huone, valkoinen rak. vasemmalla ja kartano järven rannassa

Ehkäpä luettelointityön tuloksia vertaamalla muualta saatuihin tuloksiin voimme myös määrittellä järvenpääläisen rakennusperinteen.

VIISAS UUDISRAKENTAMINEN: VANHAA TÄYDENTÄVÄÄ

Viisasta rakentamista on se, että pelataan olemassa olevan rakennuskannan ehdoilla eli uudisrakentaminen on aina vanhaa täydentävää. Akkijyrkkiä muutoksia tulisi välttää. Jokaisen puretun talon mukana häviää pala historiaa, joka sitoo meidät edellisiin sukupolviin. Kun siteet taakse häviävät katkeavat helposti myös juuret. Identiteettimme paikkakuntaa kohtaan heikkenee.

Uudisrakentamisessa tulisikin säilyttää taloja jokaiselta vuosikymmeneltä. Vanhojen rakennusten korjaaminen kannattaa, ja valtio ylentää peruskorjauksilainoja. Vanhan käsinveistetyin hirren käyttäminen polttopuina on rikollista, jos vähänkään ajatellaan luontoamme ja isoisemme työn arvostusta.

On muistettava että vanhat rakennukset on aina korjattava rakennuksen omilla ehdoilla eikä nykykaisen muodin, arvostusten ja kauppiain ehdoilla. Oikeoppista tietoa on jo olemassa ja museoista saa apua. Myös Järvenpäässä kannattaa säilyttää taloja muutoinkin kuin kuvina.

JÄRVENPÄÄN HISTORIAA VANHOIN VALOKUVIN kirjan synty

Ulla Kervinen:

Liisa Väänänen historiaa keräämässä

Kävimme haastattelemassa rouva Liisa Väänästä Ohratiellä olevassa kodissa. Liisa keräsi vuoden ajan vanhoja valokuvia kaupungin julkaisemaa kirjaa varten palkkanaan työn ilo. Ajatus lähti Liisasta ja hän haluaa kiittää kaikkia järvenpääläisiä ja kaupunkia – me taas haluamme kiittää Liisaa.

Vanhojen valokuvien katsominen perhealbumista tuo mieleen kaikki hauskat muistot lapsuuden kultaisista ajoista. Ja kun samojen kansien väliin on koottu usean henkilön perhealbumi, on kuvien nostattamat muistot paitsi rakkaita myös rikkaita.

LIISAN LAHJA JÄLKIPOLVILLE

Ajatus kuvateoksesta syntyi vuonna 1980, kun liityin Järvenpää-seuraan ja kuulin, että seuralla on vanhoja valokuvia. Seura oli palkinnut serkkuni ja sisareni heidän seuralle luovuttamien valokuvien vuoksi. Ehdotin Järvenpää-seuran silloiselle hallitukselle valokuvakirjan tekemistä, Liisa Väänänen kertoo Ohratiellä sijaitsevassa kodissaan.

Kylä eli lapsuuteni aikana vielä rauhallista elämää. Meille niin rakkaat entiset näkymät, kujat, tutut henkilöt, muistorikkaat tapahtumat ja sen aikuiset rakennukset, joista useat on jo purettu, halusin koota yhteen ja samojen kansien väliin jälkipolville, niille jotka täältä ovat löytäneet juurensa ja jotka täältä niitä etsivät.

KIITOKSET JÄRVENPÄÄLÄISILLE

Järvenpää-seuralla oli valokuvia, mutta valtaosa niistä oli otettu 1960-70 luvulla. Kun asia oli jo niin pitkällä, että se oli saanut siunauksen myös kaupungin taholta, lupasin kerätä lisää kuvia. En oikeastaan tajuunutkaan millaiseen urakkaan olin lähtenyt.

Kiersin järvenpääläisten kodeissa. Hain kuvia museovirastosta ja entiset järvenpääläiset toimittivat niitä minulle ympäri Suomea. Tähän työhön vierähtikin sitten vuosi, sillä jouduin kiertämään sadanviihdenkymmenen henkilön kodissa ennenkuin 700 valokuvaa kirjaa varten oli koossa.

Näkymä Loutin kallioilta Tuusulanjärvelle 1920-luvulla. Vasemmalla kirjailija Maria Jotunin vefen omakotitalo.

Järvenpään tori 1920-luvun alkupuolella. Tori sijaitsi Mannilantien varrella jokeenkin samalla paikalla kuin nykyinen torikin. Keskellä takana näkyy osa Jokivuoren Leipomoa ja Kahvila-rakennusta, Keskellä näkyvässä taitekkaitoisessa rakennuksessa sijaitsi Juurikkala-kauppa.

Tuon ajan ihmiset eivät vielä paljoakaan valokuvanneet. Kamera oli harvinainen kapistus kodeissa. Järvenpäässä oli kuitenkin jo 20-luvulla nykyisen Mannilantien varrella valokuvaamo Forström. Siellä saatettiin käydä otattamassa studiokuva. Valokuvaaja seiso useim kameranäköinen asemanmaässä vastaanottamassa junalta saapuvia tai kalastamassa kuvaukskohteita kylässä. Tästä syystä myös kirjan lehdillä on paljon kuvia asemanmäen seudulta.

Jos kuvia ei otatettu Forströmillä, voitiin mennä Keravalle. Siellä oli jo aikaisemmin valokuvaamo kuin Järvenpäässä. Helsingin matkalle lähdetessä laitettiin joskus parhaat vaatteet ylle ja käytiin otattamassa muistoksi kuva helsinkiläisessä kuvaamossa. Järvenpäälinen valokuvaaja kierteli myös kodeissa tallettamassa tärkeitä hetkiä filmille. Ja melkoista edistystä osoittaa se, että jotkut torpparitkin ovat pyytäneet valokuvaajan kotiinsa, Liisa kertoo.

Täytyy kuitenkin sanoa, että ilman järvenpääläisten myönteistä suhtautumista ja suurenmoista ystäväilyä en varmasti olisi saanut kerätyksi kuvia kirjaa varten. Olenkin erittäin kiitollinen kaikille niille järvenpääläisille, jotka avasivat kotinsa ovet ja rohkenivat lainata minulle kuviaan, vaikka olin usein aivan tuntematon.

KUVIEN KATSELU VIE LAPSUTEEN

Näiden keräysmatkojen anti ei ole vain kokoelma kuvia kirjaa varten, vaan ne ovat rikastuttaneet minua henkisesti hyvin paljon. Kuvia yhdessä selaillessamme olen saanut kuvien välittämän sanoman kautta tutustua perinpohjaisesti lapsuuteeni kotikylään, sen elämään ja siellä asuneisiin ja asuviin henkilöihin.

Olen saanut nyt jälkeensä lukuisia kiittäviä puhelinsoittoja. Myös muille on käynyt samalla tavoin, kun he ovat selailleet kirjaa: vanhan Järvenpään ajat on eletty uudestaan.

Kirjaa ei katsella vain Järvenpäässä, vaan sitä on viety tuliaisiksi Ruotsiin ja jopa Amerikkaan asti.

Ihmisillä on ilmeisesti muillakin kuin vain minulla tarve tällaisiin kuvateoksiin. Suuri osa kuvien esittä-

mistä henkilöistä on jo poissa, vanhat kotitalot purettu, katujen nimet muuttuneet ka hiekkakujat kivettyneet.

Haikailen me kanta-järvenpääläiset muistelemme niitä aikoja, kun Loustinmäki, Westermarckin me luopaama luonnonpuisto oli vielä olemassa luonnontilassa. Tuolta mäeltä järvenpääläisten "pilvenpiirtäjien" paikalta pöimimme ennen makeimmat mansikat ja mustikat. Sieltä löytyi myös sienet äidin sienitiinuun, Liisa Väänänen muistelee.

Järvenpään rautatieasema 1920-luvulla. Vasemmalla rautatiekirjakauppa, jossa rouva Nystén möi lehtiä. Oikeanpuoleinen kioski on leipuri Jokivuoren virvoitusjuoma- ja makeiskioski.

Taiteilija Eero Järnefeltin "Suviranta" Tuusulanjärven rannalla aivan 1900-luvun alussa. Nykyisin talo on tuuhean puuston ympäröimä.

Tuusula. Taiteilija Eero Järnefeltin huvila.

KULTTUURIAHMOJAMME

Vihtori Raevuori

Väinö Kyrölä:

Järvenpään asemakylästä alkoi v. 1928 kehittyä koulujen kaupala. Silloin aloittivat toimintansa valtion ostaman Järvenpään kartanon alueella Maatalousnormaalikouluun kuuluva karjanhoitokoulu ja Järvenpään kotitalousopettajaosasto sekä yksityinen Järvenpään Yhteiskoulu, jonka johtajana oli maisteri V. Raevuori.

Vihtori Aleksanteri Raevuori syntyi Forssassa 29.9.1883. Perhe muutti Tampereelle, ja Vihtori valmistui ylioppilaaksi v. 1901 Tampereen Reaalilyseosta. Tahtoiko hän mahdollisimman pian päästä leivän syrjään kiinni – junailijaisilla oli kuusi poikaa koulutettavana – vai verikö veti, joka tapauksessa hän valmistui kansakoulunopettajaksi Sortavalan seminaarissa. Kasvatusta ja opetusasiat jäivätkin hänelle läheiseksi elämän loppuun asti, vaikka kansakoulussa hän ei opettanut paria tilapäiskertaa enempiä.

Yliopisto veti nuorta miestä puoleensa, ja maisteltuaan ensin tiedon hedelmiä hän päätyi maataloudelliseen tiedekuntaan. Se oli lähellä hänen harrastustaan, sillä koulussa hänen mieliaineensa oli kasvioppi. Hän suoritti filosofian kandidaatin tutkinnon v. 1911. Samana vuonna hän oli mennyt naimisiin ja halusi asettua vakinaiseen toimeen. Niin hän tuli Tuusulaan, Tuusulan kansanopiston maatalouden, luonnontiedon ja laulun opettajaksi. Laulu oli hänen erikoisharrastuksiaan. Ylioppilasajanaan hän selvisi Klemetin vaativissa kokeissa Ylioppilaslaulajiin, ja tuusulalaisena hän perusti Tuomaalan sekakuoron. Johtajana Tuusulan kansanopistossa hän toimi vuodet 1915 - 21. Kun kesät olisivat jääneet vapaiksi, hän johti silloin kansanopistossa toimivaa kasvi- ja kotitalouskoulua – olihan hänen vaimonsa kotitalouden opettaja. Kansanopistossa mainitaan Raevuoren aikana olleen kukoistava puutarhaviljelys.

Ehti hän möyriä omassakin puutarhassaan, sillä hän osti Tuusulanjärven rannalta huvilan. Se oli Sveitsin kansalaisen juustomestari Jacob Eggen omistuksessa, ja sodan aikana sen nurkalla liehui Sveitsin lippu koskemattomuuden suoja, mutta joulukuussa 1918 hän kuitenkin joi huvilan.

Toinen kauppa oli onneton. Kokeillakseen maataloudellisia tie-

Rehtori Vihtori Raevuori 5.3.1940

tojaan käytännössä V. Raevuori osti 1920-luvun alussa Stenbackan tilan, mutta joutui kaupan välittäjän, jobbarin pättämäksi. Kun vielä kato vei ensimmäisen sadon ja pankit kiristivät korkoja ja kuoletuksia, tilasta oli luovuttava suurin tappioin. Konkursin epäonninen yrittäjä halusi välttää, ja niin alkoi ponnistelu velkatakaan alta pääsemiseksi.

Onneksi oli sentään yksi vakinaisen toimi jäljellä: eduskunnan pikakirjoittajan. Varmaan jo kouluaikana oli Vihtori kuten veljensä Yrjökin perehtynyt pikakirjoitukseen ja kehittänyt taitoaan niin, että selvisi pikakirjoittajaksi v. 1904 silloisille valtiopäiville pappis- ja aatelissäädössä ja edelleen itsenäisen Suomen eduskunnassa. Mutta se toimi ei riittänyt, oli haalittava lisätöitä. Niin alkoi kausi, jolloin hän hoiti ainakin kolmea tointa samanaikaisesti. Hän oli Uuden Suomen maatalousosaston toimittajana vv. 1922 - 34, Maatalouseurojen Keskusliiton järjestökonsulenttina vv. 1925 - 28,

mukana suotutkimuksissa, Maataloutta kuvioin ja kartoitin -teoksen ja Maa-lehden toimitussihteerinä. Luopuksi yhteiskoulun johtajana.

Järvenpään asemakylä oli 1920-luvun puolivälissä alkaen huomattavasti vilkkaampi. Vaikka naapurissa Keravalla oli keskikoulu, ruvettiin Järvenpäähänkin puuhaamaan oppikoulua ja sen johtajaksi pyydettiin jo suunnitteluvaiheessa maist. V. Raevuorta. Hän suostui sillä ehdolla, että hän sai laatia lukusunnitelman. Siinä yhdistyivät hänen kolme harrastustaan: opetustyö, maatalous ja pikakirjoitus. Uutta koulua maunostettiin erikoisesti maaseutuväestölle sopivana. Siihen aikaan todella mainostettiin. Rehtori matkustelikin uudesta koulusta kertomassa, monet puheet piti, monet kirjoitukset sanomalehtiin toimitti. Vasta sotien jälkeen oivallettiin yleisesti koulunkäynnin merkitys ja hyväksytyjä pyrkijöitä oli enemmän kuin tilaa.

Muista oppikouluista poiketen pojilla oli sovellettua luonnontietoa, joka sisälsi I luokalla mm. meteorologiaa ja kenttämittausta, II:lla metsiäoppiä, III:lla kemian alkeita, vars. maatalouden kannalta, IV:lla maatalousoppia, V:lla tutustumista voimakoneisiin, VI:lla kemian kokeita (tyttöillä oli vast. käsitöitä) ja IV-VI luokilla kotitaloutta, sekin silloin uutta) ja VII:lla kaikilla puutarhahoitoa. Eräiseen aikaan koulun tonilla oli kasvimaa, sodan aikana sikaakin, mutta se ei ollut oppilaiden kasvatuksen vuoksi. Pikakirjoitus oli pakollinen aine IV - V luokilla, vapaaehtoinen VI - VII:lla.

Kyllä työtä riitti. Sivullinen ihmettä, kuinka voimia riitti. Kun rehtori oli aamunuttanut ollut koulussa, hän eduskuntapäivinä riensi takin helmat liehuun klo 11.40:n junalle ehtiaakseen iltapäivän istuntoon. Joskus puhujia riitti yömyöhään, mutta olihan välipäiväkin. Ei hän yleensä yönestaan tinkinyt, ja vanhemmiten ohjelman tuli päivälepo. Ennen sotia Järvenpäässä "kaikki vierailivat kaikkien luona", nimipäiviä ei sopinut unohtaa, ja rehtori valvoi, että Yhteiskoulun opettajat tulivat kaikki Vihtorin päville, mutta itse hän ei aina töiltään päässyt kyläilemään, vaan vain osi edustaa perhettä.

Kun rehtori tehtävät v. 1953 siirtyivät nuoremman hoitoon, Järvenpää ei enää ollut maatalousval-

taisen alueen keskus, vaan teollisuuden, kaupan ja koulujen kauppala. Lukusuunnitelmakin muuttui, lähenei tavanomaista kieli- ja matemaattisine linjoinen. Lempilapsestaan pikakirjoituksesta vanha rehtori ei hennonnut luopua, vaan jatkoi sen opetusta kymmenkunta vuotta. Syynä saattoi olla sekin, että hän toimi – kunniajäsenenä – Suomen Pikakirjoittajayhdistyksen asettaman pikakirjoitusjärjestelmäämme uudistavan lautakunnan puheenjohtajana. Myös vieraiden kielten opetuksen aiheuttama ”neloskurjuus”, kuten hän sanoi, askarrutti häntä vielä eläkevuosina. Hän oli jo koulun alkuaikoina järjestänyt ylimääräistä kielten opetusta niille oppilaille, jotka normaalien koulutuntien avulla eivät selviytyneet vaatimuksista eli kursseista. Siihen tarkoitukseen hän lahjoitti stipendirahtaan peruspääoman hänen kunniaakseen 75-vuotispäivän johdosta järjestetyillä kansalaispäivällisillä.

Vihtori Raevuori oli niitä, joille loma merkitsi työn vaihtumista toiseksi. Hänen ihailemansa Johannes Linnankoski on kirjoittanut: ”Ei ole muuta ikuista kuin työ”. Koulutyön lopetettuaan Vihtori Raevuori sanoi haastattelijalle: ”Olen onnellinen, kun saan tehdä työtä”. Tämän työn sankarin käsi hervahti lopullisesti maaliskuun 19. päivänä 1966.

Nykyisen Urheilukadun varrella sijaitti Järvenpään Yhteiskoulun ensimmäinen koulurakennus eli ”Nahkalinna”, jossa koulu toimi vv 1928-30. Rakennus purettiin 1953. Vasemmalla puolella näkyy uudempiä osia.

Yhteiskoulun opettajat lakkiaispäivänä 1938 rehtori Raevuoren huvilalla. Kuvassa vasemmalta Veijo Kokkonen, Anja Halme, Erkki Kolehmainen, Aune Miettinen, Heino Kokkonen, Iita Kokkonen, Eva Backman, Väinö Kyrölä, Axa Berglind, Hija Raevuori ja Vihtori Raevuori.

MUISTELMIA RESERVIKOKOUKSESTA TUUSULASSA

SAATESANAT

Suomen 1808 - 09 sodan päätyttyä Suomen sotaväki lakkautettiin säätyn toivomuksesta 50 vuodeksi. Vanha ruotuväkilaitos jäi voimaan, kuitenkin perustettiin väräytyjä joukkoja. Niistä kuuluisin oli Suomen Kaarti.

Suomen reserviläisen 1800-luvun lopulla: Sotitakki, levät ja valkeat hurstihousut, lianharmaa sinelli hartioille käärittyä sekä päässä soikea kairalakki (kuva Santeri Ivalon Reservikasarmista-kirjasta).

Uusi yleinen asevelvollisuuslaki hyväksyttiin 10.12.1878 ja samalla lakkautettiin kaikki väräyty joukot. Lain mukaan jokainen 21 vuotta täyttänyt suomalainen mies oli asevelvollinen. Kutsunnoissa ratkaistiin arvalla asevelvollisen joutuminen joko vakinaiseen väkeen tai reserviin. Edellisessä palvelusaika oli 3 vuotta ja vahvuus oli 5000 - 6000 miestä vuosittain, kansakoulun käyneet pääsivät 2 vuodella ja ylioppilaat voudella. Reservissä palvelusaika oli 3 kuukautta, kuukausi kolmena perättäisenä kesänä. Asevelvollisuuslain viimeinen 124 § kuului: "Tämä laki astuu voimaan 1. p. Tammikuuta 1881. Jota kaikki asianomaiset alamaisuudessa noudattakoon".

Maallemme oli onneksi, että sotaväkemme komentajana toimi vuosina 1881 - 1902 kenraali G. E. Ramsay. Hän oli syntyperältään suomalainen, oli opiskellut ja palvellut Suomessa. Tämä asevelvollisuusarmeija lakkautettiin tämän vuosisadan alussa, kun venäläistämistoimet kiristivät Suomessa.

Vuoden 1878 lain mukaan lääneihin perustettiin jalkaväkipataljoonat, silloinen nimi oli tarkka-ampujapataljoona. Venäläiset olivat epäileviä suomalaisia kohtaan, tänne ei saanut perustaa pioneeri- eikä meriosastoja. Pataljoonat oli jaettu komppanioihin, keskiselle Uudellemaalle tuli Tuusulan reservikomppania. Sille rakennettiin Nummenkylään kasarmit (Nummenkylän nimi ruotsiksi oli Malmby, malm = malmi merkitsee harjoituskenttää). Samoissa rakennuksissa on nykyisin Keravan nuorisovankilan Järvenpään avovankilaosasto.

Uudenmaan pataljoona oli n:o 1, se ilmeni olkaimissa olevasta numerosta. Ensimmäiset reserviharjoitukset pidettiin kesällä 1883, siitä on seuraava hauska kuvaus Nummenkylän harjoituksista Tuusulassa. Se on ollut kirjassa: Ilmarinen, Kuwallinen Almanakka vuodelle 1884 Helsingissä, G. W. Edlund, Kustantaja.

Kirjoituksen nimi oli "Muistelmia reservikokouksesta Tuusulassa" ja se oli painettu fraktuura-kirjasimmin, siitä on vain osa otettu tähän kirjaan ja painettu antikva-kirjasimmin.

Eino Nikkilä

Nummenkylän ent. kasarmirakennuksia vuonna 1981. Nykyisin niissä toimii Keravan nuorisovankilan työsiirtola.

MUISTELMIA RESERVIKOUKSESTA

Kentällä, joka oli oikealla puolella tietä, kasvoi meidän tullessamme pientä männikköä aina liki tienhen asti, joka männikkö sakeni ja korkeni ulompana tiestä. Eräänä päivänä asetettiin komppania tielle. Niitä oli hauskana nähdä kuinka metsä ikäänkuin taikalyönillä muuttui sileäksi tasangoksi. Kirves ei tullut kysymykseenkään, vaan pensaat ja puut ja kanervat revittiin juurineen. Kaksi kolme miestä tarttui muutamien sylien korkuiseen mäntyyn ja seuraavassa silmänräpäyksessä olivat sen juuret ilmassa. Jos tarvittiin kymmentä, oli ne heti saatavissa, pääasia vaan oli se että työ kävi käymistensä. Yhtä nopeasti kävi vallitustyökin. Ennen pitkää oli se valmis tuolla metsänrinteessä, korkea, luja ja turpeilla katettu, punainen lippu harjalla, valmis syliänsä sulkemaan kaiken lyijyn, mitä sinne tultaisiin haudattamaan.

Jonkun hetken näin tehtyä työtä ja hikipersaroiden herneillä alas otsilta, otettiin kumminkin vapautta, nykyisellä yhtä ja toista lähimmäistä komppania, ja kadottiin huomaamatta vähäisen tupaan kentän vierelle. Aina oli toisia tullut edeltä päin, jotka istuivat ja nauttivat hyvää kahvia, joka yleisen ajatuksen mukaan oli parasta mitä kylässä saatiin.

Tässä hupaisassa kodissa oleskelimme usein. — Tämä oli "kolmannen platoonan kahvila", nimitys jota yleisesti käytettiin ja joka oli tullut siitä, että jotkut kolmannen platoonan miehet puheen mukaan olivat sen ensiksi löytäneet. Muutoin voi sitä kaikkein vähimmän oikeaan kahvilaan verrata. Vaikaa oli myös käsittää, että siitä voi tulla aniota tai säästöä "kolmannen platoonan kahvilalle". Kun tavaksi tullut hinta oli — 5 penniä kuplita.

Eräs toimi oli huvittavaa lauttaa. Jonakin päivänä kun vuoro tuli, piti, kolmen muun kanssa, nousta ylös 4 ja 5 välillä aamuisella, lähtemään keittiöön eli artelliin (josta näitä ruvettiin kutsumaan "artelliristeiksi"). Tänä päivänä oltiin vapaa kaikesta muusta toimesta ja alamaisuudesta, mutta kuuluttiin sitä vastoin kokin vallan alle, joka oli itsevaltiain valtakunnassaan. Keittiössä oli neljä mahdollottoman suurta pataa, itsekkukin vetävä muutamia saavilli-

sia vettä, ja yhteen näistä pantiin lihahapat kiehumään ja aamuisella varhain puolipäiväiseksi. Täällä kunnioitti kokki heti luottamustoimilla: panemalla hämmentämään velliä jättälikskapustalla, huuhtomaan perunoita, pesemään astioita ja puhdistamaan pata ym., mutta jos näissä vaikeissa tehtävissä onnistuttiin voittamaan kokin suosio, saatiin suurimmat lihakämpöleet puolipäiväisellä. Opettavainen oli tämä päivä kokin luona: saatiin tietää, kuinka paljon perunoita, pipuria ja laakerinlehtiä oli pantava lihasoppaan, kuinka oli meneteltävä ettei velli palanut pohjaan jne.

Mikä on enemmän sesakotkuisinta ja mitä joku osa sotamiehiä luultavasti ei koskaan tule tajumaan, on kiväärin teoria eli perustelma. Sitä enemmän huvittaa itsekkutakin sotamiestä kiväärin käytännöllinen ja pilkkaan-ampumista katsotaan vaan huviksi, eikä vellovissuudeksi. Mainio ampuja voittaa arvon komppalian keskuudessa. Itsekkin harjoitteleke ahkerasti tähtäämään ja koettelee kaikin voimin tehdä niin hyviä laukauksia kuin mahdollista. Maalin keskuksen sattuessa ottaa merkitsijä lakin päästensä ja kumartaa syväin. Aivan varmaan on tämä mielihalu ja ponnistus tehnyt suomalaisen sotamiehen erinomaiseksi maaliin-ammunnassa — tärkein tarkka-ampujalle. Vaikka harjoitusaika maaliin-ammunnassa reservikomppanialla oli ollut hyvin vähäinen, niin saavutettiin kumminkin katselmuksessa erittäin suotuisa tulos. Ja hyvä on, että kivääri tulee sotamiehen mielihaluksi: muutoin tulisi se hänelle hyvin rasittavaksi.

Kun sitten pitkällisen sateen jälkeen pilvet hajautuivat ja aurinko vanhalla sydämellisyydellään taaskin pilkoitti ja katseli maahan, kun huomautettiin raitis tuoksu levisi ympäristöön, kun niityt jälleen vihannoivat alhaalla laaksossa, kun pienet laululinnut ihastuksissaan visertelivät eivätkä ollenkaan ajatelleet, että Tuusulan malmi oli ruma paikka, niin päätimme mekin, sotamiehet, ettei yhtään rumaa paikkaa voinut löytyä Suomessa, ja elämä ja ilo syntyi tuolla avaralla kentällä. Iltsella etenkin, äkseerausken lopetettua 6 ja 7 aikoin, oli leikkien ja pelien aika.

Mitä sotamies Tuusulassa enimmäin on vailla, niin se on uimista.

Kesä-aamuna saa hän olla ilman tätä kylvyä, johon varmaankin useimmat ovat tottuneet jo päivällä, kuumuudessa ja tomussa äkseeramisen perästä, ei hän saa huohtoa tomua itsestään viileissä aalloissa. Koetettiin mitä voitiin. Kolmen virstan päässä on Kellokosken rautaruukki, jossa on samaskainen ja mustavesinen joki. Täällä kävimme ensi alussa muutamia kertoja, kompanossa — se kuuluu asiaan sotamiehille — joka oli aina viidenkymmenen miehen suuruinen. Mutta vesi oli pahannäköistä, matka pitkä ja aika lyhyt, niin että nämä matkateot lakkasivat pian. Sitä suuremmalla halulla kääntyivät kaikki kansallisuunaan, jossa vilkkaasti käytiin.

Yksi päivä viikossa annetaan, jolloin komppania unohtaa kaiken muun ja viikhiä itsensä kuumaan puhdistusteluun. Lauvantaina kl. 12 ovat viikon vaivannöyt lopussa ja suuri peseminen alkaa sekä kestävä aina iltaan saakka.

Mutta myrskyn perästä seuraa tavallisesti tyneys. Sunnuntai-aamu on näin kuvattava. Muoto näytti valkoisemmalta ja juhllisemmalta kuin tavallisesti, sotakäit olivat harjatut, housut valkoiset ja puhtaat kengät kiilloitetut, ja aikaa vietettiin suloisessa jouteliaisuudessa. Olisi luullut katselmuksen olevan tulossa; niin ei kuitenkaan ollut, vaan nyt oli sunnuntai. Paikkakunnan miehet, vaimot ja lapset, juhlaaatteteihin puettuina, kokoontuivat tänä aamuna kasarmille. Nähtävästi teki sotamiehet ruunun uinormuussa heihin suuren ja voimakkaan vaikutuksen, sillä he katselivat meitä totuista kunniointuksella, kateudella ja ihmettelemisellä; ja miehistö katsoi takaisin heihin ylpään ja tietään arvollisuutena. Niin kului pitkä ja mielempuolisissa kaselemisessa.

Päivää ennen komppanian laajomasta ja kotiinpäästämistä oli viimeinen suuri katselmus ja tutkinto. Tämän päivän ehto tuli hyvästijättehtöksi. Komppanian päällikkö kustansi puoli pulloa olutta joka miehelle. Väepeli, kaunopuheinen mies, esitti eläköön-maljan kunnioitetulle päällikölle. Vähitellen kokoontui sinne ympäristön neitosest ja vilkas tanssi alkoi kentällä. Juhlasta ei myöskään puuttunut sävelia: "Maamme" laulettiin, päät paljas-

NUMMENKYLÄSSÄ VUONNA 1883

tettiin ja kaikua eläköön-huuto isänmaalle nousi korkeuteen.

Kun Järvenpään asemalta mennään pitkin maantietä Mäntsälään päin ja on kuljettu neljä virstaa loppuu metsä ja Tuusulan malmi avautuu silmiin eteen. Heti metsänrinteessä on molemmilla puolilla tietä vähäinen kylä Nummenkylä eli Malmbý. Tämän kylän oppi reserviläinen tietysti ennen pitkää tarkoin tuntemaan. Hän tietää mistä saa lypsylämmintä maitoa 40 pennillä kannun ja missä se maksaa enemmän; hän tietää, kuka emäntä keittää paraimman kahvin, missä suutari asuu, missä saadaan valkoisinta pesua j. n. e. Kylässä on kaksi maakauppiasta suureksi mukavuudeksi reservikompanialle, jonka miehet tavallansa olivat hyvin terveiltä vieraita kauppiaille.

Kivenheiton päässä heti tien vasemmalla kädellä on 2:sen reservikompanian kaikki rakennukset. Vastapäätä toisella puolella tietä avautuu laakso, joka hiukan viettää maantietä oikealle puolelle kunnes loitompana muuttuu laaksoksi. Jos ilma on vähän kostea, täytyy tämä laakso jo aikaisin iltasilla saakealla sumulla ja siellä luulisi välttämättömästi pitävä olla ihanan järven. Mutta kun seuraavan päivän aamuna herää, näkee siellä hymyileviä niittyjä ja vainoita sekä ystävällisiä tupsia. Samalla puolen kaukana metsän sisässä olla kekottaa ruutikellari yksinäisen ja hyljättynä. Jos kuljetaan maantietä vielä eteenpäin kolme virstaa, niin tullaan Kellokosken rautatehtaalte ja meijeriin.

Hyvin huvittava ilmiö, joka ensimmäisenä päivänä synnytti suurta iloisuutta ja naurua, oli tuo suuri muodonmuutos eli vaatetus, joka toimitettiin ulkona mäellä asehuoneen edustalla.

Ensin tuli merkillisen kappale: sotitakki kaikessa yksinkertaisuudessaan. Kaikki vaatekappaleet ovat tietysti tehdyt hyvin suurella mitala. Kumminkin niitä vähintäänkin kolmea suuruutta, ja niin hyvin takki kuin sinellikin ovat varustetut kurenauhalla. Aatelismiestä ja talonpoikaa ei voinut loitompaa eroittaa ja päivämies, renki ta käsiyölläinen ei ollut huomommin puettu kuin tilanhoitajakaan, maisteri tai asioitsija. Merkittävää kuitenkin on että sivistys ja säädystys painavat kasvoi-

hin leimansa, joka ei ole minkään muodonmuutoksen alainen ja joka aina näyttääksee.

Paitisi sotitakkia saa joka sotamies valkoiseen voimistelupaidan. Tämä on hyvin karkea, mutta sitä lujempi ja käytännöllisempi oli se.

Valkoiset housut, joita itsekin sotamies saa 2 paria, ovat hirmuisen leveitä eikä ne ole juuri hienoja. Erittäin merkilliset ovat housuntaskut aivan akki-arvaamattoman avaruutensa tähden.

Mitä saappaisiin tulee, niin oli pienin sopiva suurimpaan jalkaan kompaniassa. Helposti voi ymmärtää että tämänkokoiset saappaat olivat pian lopussa ja että toisten, jotka tahtoivat kruunun saappaita, täytyi ottaa ne muutamia tuumia liian pitkiä.

Lakin pitää olla hyvin pystyssä takarivolla. Se on sotasukkeluutta; siten näyttää mies arvokkaammalta, vaikk'ei hän pitäisiäkään päällensä tarpeeksi keikassa.

Paras, hyödyllisin ja kelvollisin vaate, mitä sotamiehellä on, on kumminkin sinelli. Tuo suuri, pitkä, karkea sotamiehensinelli, joka näyttää niin jäykältä ja kankealta, mutta jota sotamies ennen pitkää oppii suuresti arvoittamaan. En emmi kutsuussani sitä ystäväksi, sillä tällä on monta sellaista ominaisuutta, jotka juuri ovat tunnusmerkkinä ainoastaan uskollisimmalle ystäväälle. Kuinka vaatimaton, kuinka itsensä uuraavainen ja myöntäväinen se on. Ei koskaan se petä, aina se on matkassa vaikeina ja vaivaloisa aikoina, rajuilmassa ja kireässä pakkasessa.

Kun kompania ensin asetettiin, jaettiin se kielen suhteen neljään plutoonaan. Suomea puhuvat yhdistettiin yhdeksi plutoonaksi ja tässä oli asevelvollisia parhaasta päästä Mäntsälästä, luvultaan noin 40. Ainoastaan ruotsia puhuvaiset tekivät samoin noin 40 miehen suuruisen plutoonan. Kaikki muut, luvultaan vähän enemmän kuin nämät, jotka ymmärsivät molempia kielii, muodostivat kaksi plutoonaa. Tämä jako pidettiin aina paitsi kompanian äkseiseissä, jolloin koko kompania asetettiin pituuden mukaan. Mutta paitsi näitä neljää plutoonaa syntyi pian kutsuttu "viides plutoona", noin kymmenen miehen suurinen, johon kuului

semmoiset, joilla ei ollut taipumusta sotapalvelukseen.

Mikä saattoi väpelin ja aliupseerit tuskastumaan oli tahti. Osa reserviläisiä piti niin kutsuttua leh-mäntätiä. Se on, heidän askeleensa olivat säännöttömiä, he eivät astu-neet oikealla eikä väärällä jalalla, vaan ottivat askeleensa keskellä muiden askelta.

Viides plutoona tuli siis kyllin tunnetuksi, ja jokainen sen jäsen kuulusaksi koko kompaniassa. Mutta he olivat väsymättömiä ja itse-päisiä, nämä viidesplutoonalaiset. Yhteisen äksiiin loputtua, kuulimme usein näiden äkseeravan ja marssivan koridooreissa, sillä kuu-kauden lopulla luuitten nämä jo pistä-tä riven väliin. Vuulemme että mo-ni näistäkin yksinkertaisista, kärsi-vällisistä ja uuteroista, jotka rauhan aikana äkseeraavat Sven Dufvan ta-paan vielä kerran kun vaaditaan sotta Sven Dufvan tapaan.

Muutama sananselitys:

linna = peli
malmi = harjoituskenttä
plutoona = joukkue
reservikokous = reserviharjoitus
sinelli = päällystakki, mantteli

HARJULAN KOULU

50 VUOTTA 21.11.1981

Matti Auranen:

(juhlan yhteydessä pidetty
esitelmä)

JOHDANTO

Oppivelvollisuuslaki tuli asteittain voimaan 15 vuoden kuluessa alkaen vuodesta 1921. Laki määräsi, että kaikkien lasten piti käydä määrävuolet koulua. Tuusulan lapset olivat kyllä käyneet koulua jo ennen oppivelvollisuutta. Väestö kasvoi, samoin lasten luku. Vuonna 1920 alkanut Järvenpään eli Kinnarin koulu osoittautui ahtaaksi. Oli ruvettava harkitsemaan koulun laajentamista tai koulupiiriin jakamista. — Tästä alkaakin Harjulan koulun historia.

AJATUS KOULUN PERUSTAMISESTA

Ajatus uuden koulun perustamisesta oli ensi kerran esillä kunnallislautakunnassa v. 1928. Uutta koulutoimintaa etsittiin tarkokkaasti. Valtuusto hyväksyi piirijaon kokouksessaan 17.12.1928. Tonttikauppa-kirja tehtiin 20.12.1928. Valtuusto oli valtuuttanut kunnallislautakunnan esimies Karl Winqvistin ostamaan kunnalle maanviljelysneuvos B. Westermarckilta ja tämän vaimolta Elvi Westermarckilta 40 000 mk:n kauppahinnasta yht. 6700 m², tämän pitäjän Järvenpään kylästä. Kiirettä pidettiin. 21.1.1929 valtuuston kokouksessa oli esillä Harjulan koulun rakennuspiirustukset. Tarvittiin kuitenkin vielä lisätutkimuksia.

Kouluhallituksen vahvistamista odotettiin. Kun paperit tulivat, olivat ne vahvistamattomia. Vuosien mittaan suunnitelmiin oli tullut niin paljon muutoksia, että asiakirjat oli laadittava kokonaan uudestaan ennen lopullista hyväksymistä.

Valtuuston kokouksessa marraskuussa 1929 on tehty seuraava päätös: "Koska Järvenpään kansakoulun oppilasmäärä on kasvanut niin suureksi, että koulun oli syksyllä otettava kolmas oppettaja ja kun myös molemmissa alakouluissa on täysi määrä oppilaita, päätti valtuusto yksimielisesti, että Harjulan koulupiiriin rakennetaan tulevana vuonna (siis 1930) oma koulutalo ja että sitä varten otetaan tarvittava määrä-

raha tulevan vuoden talousarvioon. Samalla päätettiin että tämä koulutalo tehdään tiilistä, joita nykyään saadaan ostaa edullisesti". Vuoden 1930 määrärahoihin varattiin 300 000 mk Harjulan koulun rakentamiseksi. Piirustukset tilattiin ratamestari J.A. Aarniolta, joka oli jo laatinut luonnokset.

PIRUSTUSTEN HYVÄKSYMINEN

Maaliskuun 28. päivänä 1930 valtuusto hyväksyi Harjulan piiriin rakennettavan kansakoulurakennuksen piirustukset, työselitykset ja 690 00 markkaan päättyvän kustannusarvion. Kunnallislautakunnan tehtäväksi annettiin urakkatarjousten pyytämisen ja rakennuksen teettämisen. Tarjouksia tuli kaikkiaan 20. Heinäkuun 30. päivänä 1930 kunnallislautakunta ratkaisi urakan, Harjulan kansakoulurakennuksen rakentamisessa alimman tarjouksen 550 000 markkaa tehneestä urakoitsijasta Edvard Harjusta saatujen suostuisten tietojen perusteella päätettiin sanottu rakennustyö hyväksyä hänen suoritettavakseen, ja valtuutettiin kunnallislautakunnan esimies kunnan puolesta allekirjoittamaan herra Harjun kanssa tehtävä urakkasopimus. Urakoitsija toimi nopeasti. Syksyllä oli pääkakennus jo vesikatoissa. Rappaus-, sisustus ja maalaus-työt tehtiin kesällä 1931. Rakennus täytti hyvin silloiset vaatimukset. Vain eräissä kohdin oli aihetta huomauttamisiin. Esim. opetusvälineiden säilyttämiseksi ei ollut mitään huonetta.

Syksyllä 1931 koulun johtaja pyysi tarkastaja Albin Järvistä pitämään juhlapuheen koulun vihkiäisjuhlin 22.11.1931. Suostuttuaan tehtävään tarkastaja totesi mm.: "Onhan se komea koulupalatsi ja omansa antamaan tuulta myllyyn niille, jotka kirkuvat liian komeista kouluista". Tuusulan kunnan ensimmäinen kivikoulu, Harjulan koulu, oli tietenkin suuri edistysaskel vanhoihin kouluihin verrattuna.

Työ Harjulan koulussa alkoi 26.8.1931. Oppilaita ilmoitautui alakouluun maksimimäärä eli 40 ja yläkouluun yli enimmäismäärän, 50. Pelko, että koulun ei tulisi tarpeeksi oppilaita, oli heti alussa osoittautunut turhaksi.

Koulun vihkiäiset pidettiin marraskuun 22. päivänä 1931. Koulu oli näin valmis ja toiminta oli päässyt normaaliin käyntiin.

OPPILAITA LISÄÄ

Ensimmäisinä kouluvuosina koulun toimiessa ilmoitautui Harjulan koulun joka syksy liikaa oppilaita, jotka jouduttiin siirtämään Tuomaalan koulun. Vuoden 1934 aikana koulun johtokunta esitti uuden opettajanviran perustamista. Vaadittiin hyvät perustelut. Johtokunta vetosi oppivelvollisuuslain seuraavasti: "Oppivelvollisuuslain 10. pykälän mukaan voidaan tosin lapsen huoltajalle tarjota tilaisuus väliaikaisesti kokonaisen lukuvuosisin käyttää lasta saman kunnan toisessa kansakoulussa, jollei koulumatka tule viittä kilometriä pitemmäksi. Mutta tässä ei ole kysymys väliaikaisuudesta, koska tämä menettely — toisiin kouluihin siirtäminen — jo on jatkunut neljättä vuotta ja koska Järvenpään alusta ripeästi kasvava, kuten oppilasmäärän suuri nousu tänä syksynä osoittaa".

LISÄRAKENNUS

Johtokunta esitti valtuustolle, että Harjulan koulun perustettaisiin kolmas opettajanvirka. Asia oli valtuustossa 1.12.1934. Päätöksenä tuli opettajanviran perustaminen lukuvuoden 1935 alusta. Virka julistettiin kevtulukuudeksi väliaikaiseksi. Kummallakin kerralla virkaan valittiin opettaja Inkeri Heininen os. Saranko. Uusi luokka toimi veistosallissa. Tämä aiheutti hankaluksia. Jo 30.8.1935 johtokunta kokouksessaan herätti kysymyksen uuden luokkahuoneen rakentamisesta. Johtokunta piti seuraavan kokouksen 6.10.1935 ja esitti kunnallislautakunnalle pitkien perusteluin esityksen, että Harjulan koulu seuraavaan kesän aikana laajennettaisiin tarpeellisessa määrin. Valtuusto hyväksyi aikanaan johtokunnan esityksen. Piirustukset ja kustannusarvio sekä työselitykset tilattiin rm Heikki Siikoselta. Lisärakennuksen tarjoutui urakoimaan yht. kuusi yrittäjää. Valtuusto päätti antaa tehtävän Väinö Salokannelle Järvenpäästä 325 000 mk:n summasta. Työ alkoi

Koulun oppilaat v. 1931.
Opettaja Jenny Virtanen
takana vasemmalla

Harjulan koulu rakennettu 1931
Tuusulan kunnan ensimmäinen
kivikoulu

heti. Valvojana toimi rkm J.H.Paunula. Lisärakennuksen valmistuttua Harjulan koulu oli saanut silloista tarvetta vastaavan huoneiston. Uuteen osaan sisältyi kaksi luokkahuonetta, kellarikerroksessa oleva veisto- ja voimistelusalali sekä toisessa kerroksessa olevat opettajainhuone. Vanhasta osasta hävisi entinen veistosali ja sen paikalle tuli opettajasuunnitelma. Sellaisena päärakennus pysyi vuoteen 1960 saakka, jolloin suoritettiin koulun toinen laajennustyö.

NELJÄS OPETTAJAN VIRKA

Vuoden 1938 (lukuvuoden) alusta lähtien perustettiin kouluun neljä opettajanvirka. Virkaan valittiin opettaja Anna Napola os. Luikki. Talvisodan jälkeen koulussa olisi tarvittu lisätillaa Kannaksen väestön siirtyessä muuhun Suomeen. Silloisissa oloissa ei voinut ajatella lisärakennusta, oli tyydyttävä vuorokouluun. Jatkosodan alettua kesällä 1941 ei koulutyö Harjulan koulussa päässyt ensinkään käyntiin. Tällöin koulu otettiin kokonaan armeijan koulutuskeskukseksi. Jatkosodan päättyessä Järvenpään väkiluku kasvoi nopeata vauhtia. Järvenpään sijoitettiin erikseen Terijoen sekä eräitten muitten luovutetun alueen väestöä. Lisäksi 1.8.45 tuli voimaan

säännös, jonka mukaan oppil. enimmäismäärät alennettiin yläkoulussa 50:stä 40:een ja alakoulussa 40:stä 34:ään luokkaa kohti. Niinpä Harjulan kouluunkin täytyi lähes joka vuosi perustaa opettajanvirka.

1948 KANSAKOULUT 7. LUOKKAISIKSI

Erityisen vaikea vuosi oli 1948 kun oppivelvollisuuslakia muutettiin niin, että maaseudun kansakoulu laajennettiin seitsenluokkaiseksi.

Tarvittiin lisää lukuisia joukko uusia oppikirjoja tosin niitä ei edes ollut, ja lisäksi joukko uusia opettajia. Koska päteviä opettajia ei ollut, jouduttiin turvautumaan epäpäteviin.

Oppilasmäärä kasvoi jatkuvasti. Tarvittiin lisää opettajanvirkoja. Syksyllä -51 mitta oli täysi. "Kun kaikissa luokkahuoneissa oli jo kaksi vuoroa, eikä yövuoroja voitu ajatella, päätettiin luokka sijoittaa veistosaliin. Neljän opettajan koulussa oli siten lisätty luokkaa luokan perään, kunnes koulussa oli yhdeksän opettajaa. Lisäksi jatkoluokkaa, jonka tunnit päättyivät klo 21.00.

Tässä muodossa koulu toimi lukuvuoden -51 - 52. Oli tultu äärimmäiselle rajalle. Onneksi apu oli tulossa. Keskuskoulu valmistui v. -52 ja piirijakoa muuttamalla tilanne Harjussa helpotti. Harjussa siirrettiin neljä opettajaa Keskuskouluun. Viimeksi perustettu virka oli nyt väliaikainen, joten Harjussa oli neljä luokkaa ja neljä opettajaa kuten pitikin. Tilanpuute koulusta loppui, mutta vain tilapäisesti. Oppilasmäärä alkoi tasaisesti lisääntyä. Vuoden -56 alussa koulussa oli taas seitsemän opettajaa. Jouduttiin ottamaan kolmen luokan kohdalla iltavuoro käyttöön. Koko 50-luvun loppupuoli oli yhtä tilanahtautta ja johtokunta joutui ottamaan esille koulun laajentamisen.

Ensimmäisen 25 vuoden aikana vuoroluku oli ollut käytössä 10 vuoden ajan.

OPPILAITA ANTTILAN KOULUUN

Koulun ensimmäinen johtaja, Frans Heininen jäi eläkkeelle 31.8. -56. Uuden johtajan Johannes Jokion lähes ensimmäisiä tehtäviä oli ottaa johtokunnan esille koulun laajentamiskysymys. Tämä tapahtuikin johtokunnan kokouksessa 12.6.1957. Sitä ennen oli kuitenkin kiinteän omaisuuden tarkastuslautakunta oli 14.5.1957 todennut samat puutteet kuin ennenkin: vahtimestarin asunto on ala-arvoinen, koulukeitola epätarvikoesnumainen, koulu on muutenkin ahdas ja sitä olisi laajennettava. Lukuvuoden 57 alusta siirrettiin 32 lasta muihin kouluihin. Tämä käviinkin päinsä, koska oli tuona vuonna valmistunut uusi Anttilan koulu. Lokakuun johtokunnan kokouksessa kiirehti johtokunta koulun laajentamista. Tuona lukuvuotena aasialaisepidemia iski harjulalaistenkin oppilaiden kurkkuihin niin voimakkaasti, että I ja III luokka olivat suljettuina kolme päivää 21. - 23.10.1957.

UUDET LAAJENTAMIS HANKEET

Seuraavan lukuvuoden -58 -59 alussa kansakoululautakunta esitti, että Harjulaan sijoitettaisiin yksi yli-

määräinen luokka. Tähän johtokunta ei suostunut perustellen sitä sillä, että Harjulan koulussa on kymmenien vuosien aikana ollut sama tilanne useasti, ahdasta on siis ollut.

Koulun laajentamiskysymys eteni 1.11.1958 johtokunta tutustui ensimmäisen kerran uusiin piirustuksiin, jotka oli laatinut arkkitehti Pertti Pernaja. Johtokunta tutusteli niitä pitkään ja antoi niistä lausuntonsa. - Vuoden -59 alussa tuli esille ensimmäisen kerran opettaja-asuntolan rakentaminen, koska laki määräsi, että kuntien oli rakennettava opettajillensa asunto. Suunnitelman mukaan Harjulaan piti tulla laajennuksen jälkeen kymmenen opettajaa ja tämä edellytti asuntolan rakentamista. Kului kesä, 31.8. 1959 lähti koulunjohtaja Johannes Jokio Kouluhallituksen selostamaan koulun laajentamiskysymystä. Olihan Harjulan koulussa vuosien 45 - 59 aikana ollut vuorolukua yhteensä kahtenatoista vuotena. Tilanne oli helpottanut vain kahdesti, silloin kun Keskuskoulu ja Anttilan koulu olivat valmistuneet. Rakennustyöt käynnistyivät laajentamisen osalta 15.12.1959. Työt olivat käynnissä koko talvikauden ja viimeistelyn osalta jatkuivat pitkälle syksyn -60. Opiskelua porauksen ja pauken keskellä oli joiain aikoina tuolloin hankalaa. Luokat joutuivat odottelemaan joskus ulospääsyä puoliin tunteja. Mutta sekin haitta kestiin urhoollisesti olihan tiedossa lisätiloja ja tilanahtaus helpottuisi tämän myötä. Lukuvuoden -59 - 60 johtokuntaanoi herra piiritaikastajalta, että koulun ei tarvitsi järjestää asetuksen mukaista kevät-näyttelyä. Tähän hän suostuikin ja lukuvuoden työ lopetettiin silloin tavannumukaiseen jumalanpalvelukseen.

OPETTAJIEN ASUNTOLA RAKENNETAAN

Laajennuksen myötä oli koulun saatu uudisrakennus, jossa sijaitsi 143 m²:n suuruinen juhlasali, neljä luokkaa (n. 42 m²) ja ala-aula, josta päästiin koulun sisätiloihin. Vanha osa kunnostettiin ja sinne muodostettiin yläkertaan kolme luokkaa ja alakertaan kolme luokkaa. Yläkertaan tuli lisäksi opetta-

jainhuone. Entiset opettaja-asunnot (3 kpl) poistuitui. Lisäksi rakennettiin viisihuoneistoinen opettaja-asuntola, joka erään osin osoitettiin huonosti suunnitelluksi ja toteutetuksi. Heikommissa kohdiksi osoitettavui lattioiden lämpöeristys ja väliseinien äänieristys sekä viime vuosina alakerran viemäriä.

Vuoden 1960 laajennuksen jälkeen ei koulun ole rakennettu mitään lisätiloja. Heti -60 luvun alkuvuosina koulu osoittautui taas ahtaaksi. Oppilaita sijoitettiin Järvenpään muihin kouluihin. Englanninkielen opetuksen tultua kansakouluun jouduttiin tämä tila muodostamaan koulun näyttämölle, hataran paljeoven taakse. Tähän tilaan kuuluivat voimistelusalin hällinat jokseenkin häiritsevästi. Tosin asia on parantunut, kun saatiin toinen paljeovi kouluneuvoston esityksestä v. 1979. Tätä ennen oli näyttämöllä työskennellyt luokka kokenut samat hällinat voimistelusalista. Lukuv. -77 - -78 sijoitettiin kaksi luokkaa Järvenpään Keskustan yläasteen tiloihin. Koulu oli tavallaan hajallaan ja toiminta monessa suhteessa hankalaa. Lukuvuosina -79 -80 ja -81 -82 on yksi luokka Harjulan koulusta sijoitettu Keskuskoulun tiloihin. Tätä ennen on taas kerran otettu luokkatilaksi teknisen työn luokka. Tämä tapahtui lukuvuosina 1978 - 1979. Tilanahtaus Harjulan koulussa jatkuu edelleen. Nykyisten Kouluhallituksen normien mukaan luokkatiloista täyttää normit vain kuusi luokkaa kymmenestä. Lähilueiden asukasmäärän lisääntymisen myötä näyttää ilmeiseltä, että Harjulan koulun laajentaminen on ajankohtaista lähiaikoina. Järvenpään kouluuunnitelmassa 1982 - 1990 on otettu Harjulan koulun laajennus toteutettavaksi vuosina 1983 - 1984. Miten siitä sitten käy, riippuu kaupungin ja valtion päättävistä elimistä. Tarvetta laajentamiseen kyllä on. Koulustamme puuttavat tällä hetkellä asialliset käsityötilat, kuvamaatilo - ja musiikkiluokat, terveydenhoitajan asialliset tilat ym. erikoistiloja. Nämä puutteet on tiedostettu koko -70 luvun ajan. Vuonna 1976 saatiin vanhempien aloitteesta sadekatos.

KAULUN TOIMINTA JA RAKENUSTEN KÄYTTÖ SOTIEN AIKANA

Talvisodan alkaessa sijoitettiin kouluun Nils Dahlin omistama pyroteknillinen tehdas, joka valmisti erilaisia savupommeja armeijan käyttöön. Koulutyötä ei luonnollisesti-kaan voinut koulussa tulla harjoittaa. Tänä aikana koulun opettajat olivat muissa tehtävissä. Koulunjohtaja F. Heininen Vss-tehtävissä päällikkönä ja naisopettajat, joita silloin oli kaksi, Jenny Virtanen ja Inkeri Heininen, olivat töissä Jokelaan perustetussa sotilasvaatteiden paikkaamossa.

Jatkosodan alettua Harjulan kansakoulu otettiin kokonaan puolustuslaitoksen haltuun. Tähän sijoitettiin koulutuskeskus. Tätä jatkui aina lokakuuhun '42 asti. Luku- vuonna 1941 - 1942 ei koulutyö ollut ollenkaan käynnissä. Opettajat olivat muissa tehtävissä.

Kun koulu vapautui armeijan käytöstä, jäi kouluin veistalsi vielä vuosikausiksi armeijan käyttöön. Veistalsi toimi sairaalavaatteiden säilytysvarastona.

Kesällä '44 otettiin koulu uudestaan puolustuslaitoksen käyttöön ja järjestettiin sotasairaalaaksi. Tämän toiminta loppui syksyllä, välirauhan solmimisen jälkeen.

Sota-aikoihin liittyy myös talkootoiminta. Opettajat komennettiin talkoopäälliköiksi.

Aivan erikoisimman näistä ajoista ansaitsee kuninkaallinen vierailu Harjulan koululla talvella '42. Tuolloin nim. vieraili Suomessa silloinen Ruotsin prinssi Gustaf Adolf ja tällä matkalla myös Harjulan koulussa.

KAULUN SOSIAALINEN TOIMINTA

Tähän piiriin kuuluvat koulu-ateria, vaatevustus ja terveydenhuolto alkuvuosina ja myöhemmin lisäksi koulukuraattorin ja viime keväästä koulupsykologin palvelut.

Aivan alusta lähtien on koulussamme ollut koulukeittolaitoiminta, tosin silloin joskus melko puutteellista johtuen määrärahojen niukkuudesta.

Onpa mm. koulun vihkiäisjuh

lassa suoritettu keräys koulukeittolain hyväksi ja rahaa saatu silloiset 348 mk. Laki ei vielä koulun perustamisaikeihin velvoittanut kuntia kustantamaan ilmaista ateriala oppilaille. Maksuton kouluateria tuli laimauttaneesti voimaan vasta vuodesta '43 lähtien. Siirtymäaikaa annettiin viisi vuotta. Tulusalassa pantiin uudistus kuitenkin heti voimaan.

Elintarvikkeiden säännöstely pani sota-aikana koulukeittolaitoiminnan joskus ahtaalle. Vaadittiin kuponkeja maito- ja viljatuotteista oppilaille. Syksyllä 1943 oli koko koulu puolukanpoiminnassa. Marjoja saatiin kaksi sadan litran saavilista ja koulukeittolassa riitti marjapuroa viiko talveksi.

Yliä vaikeampaa kuin ruuan saanti oli kenkien ja kankaiden saanti, pyytäjää oli paljon, mutta rahaa vähän, eikä tavaraakaan ollut saatavissa. Koulunjohtaja F. Heininen oli mm. lähetystön mukana viemässä kansanhuoltoministeriölle kirjettä, jotta saataisiin oppilaille lisää kenkiä. Tulosta ei syntynyt, oli menellään vuosi 1945.

Polttoaineden saanti sodan aikana oli myös vaikeaa. Pahin oli talvikausi 1945 - 1946. Helmikuussa oli kovia pakkasia eikä halkoja saatu, koska ne olivat vaikeakuluisen tien takana mahtavien lumienkestien keskellä, näin ilmoitti silloinen polttoainepäällikkö. Lämpötila luokissa laski + 7:ään asteeseen. Koulun sukkemishuoka oli taas edessä. Apua tähän pulmaan saatiin seurakunnan taholta, sen varastosta saatiin hankituksi kuivia halkoja ja tilanne korjaantui. Näihin aikoihin koulunjohtaja F. Heininen kävi taas ministeriössä asti mukanaan anomus koksien saamiseksi polttoaineeksi koulun lämmittämiseen. Johtaja sai kuin saikin koksinsa.

Terveydenhuoltotoimintaa on ollut koko koulun toiminnan ajan. Koululääkäri ja kouluhoitaja ovat suorittaneet vuosittain määräysten mukaiset tarkastukset. Asiaankuuluvat rokotukset on hoidettu. Oppilaiden terveydentila on kehittyneen terveydenhuollon myötä parantunut vuosikymmenien aikana. Mutta esim. 30-luvulla koulussamme todettiin oppilaissa jopa useita keuhkotautitapauksia. Viime vuosina on kouluhoitaja saanut oman tilansa koulume kirjastotiloihin, jossa toi-

mii siis myös lainakirjasto ja lukio-opetus. Eteempään on menty, mutta puutteita on tässäkin suhteessa yhä edelleen.

Nykyaikaisen kehityksen mukana on koululla ollut käytettävissä koulukuraattorin ja koulupsykologin palvelut.

KAULUN HALLINTO

Koulun johtokunnan työskentely vuosina 1931 - 1961 on ollut yhtenäistä ja sopuisaa. Yhtään eriväleä mielipidettä ei pöytäkirjoihin ole merkitty. Kun johtokunnan toiminta 1961 lakkasi, siirtyivät asiat kauppalan kansakoulujen yhteisen johtokunnan päätettäväksi. Tuntuu, että tuolloin koulu jäi ikäänkuin etäämmäksi sen asioista päätäville. Peruskoulujärjestelmään siirryttäessä aloitti toimintansa Harjulan koulun kouluneuvosto, jonka työ on ollut sopuisaa ja lasten parasta tarkoittavaa. Eriväleä mielipiteitä ei ole pöytäkirjoihin merkitty aiuttakaan.

Harjulan koulu on koko olemassaolonsa aikana saanut opettajia ja toimihenkilöitä, jotka ovat tehneet työtä lasten ja koulume hyväksi ja antaneet tähän tehtävään sydämensä halusta. Koulunjohtajina ovat olleet:

Frans J. Heininen v. 1931 - 56
J. Jokio v. 1956 - 70
ja Matti Auranen v. 1970 -

Pisimmän ajan opettajista on koulussamme ollut opettaja Jenny Virtanen vv. 1931 - 1968.

Toimihenkilöistä pisimpään on koulussamme palvelut keittäjä Ottilia Gustafsson vv. 1945 - 1960.

Ottilia Gustafsson 1956

VALMISTAMME

YKSIÖLLISIÄ NAISTEN
ASUJA
KORISTETEKSTIILEJÄ
YK:n NAISTEN KEHITYSRAHASTON
HYVÄKSI MERKKI-HUIVEJA

ERIKOISLIIKKEEMME

JÄRVENPÄÄN KESKUSTASSA MYY
KOTITEOLLISUUS- JA VAATETUSALAN
TUOTTEITA

Hele Patjas Ky

Valmistamo
Järvenpää, Kytötie puh. 283 989
Erikisliike
Järvenpää, Sibeliusenk. 27 puh. 285355

KUVAAVAA AMMATTITAITOJA
31-VUOTTA JÄRVENPÄÄSSÄ

Kuvaamostamme saat niin henkilö-, mainos ja tuotekuvat: aina yhtä huolellisesti tehtyinä. Asiakaspalvelu on ollut aina kunnia-asiamme. Vaalimme perinteitä, ja hyviä tuotemerkkejä.

Valokuvaamisiin

Sirkka Laitinen

NÄITÄ JA PALJON MUUTA MYY

**PESOSEN
AUTOHUOLTO**

Yhteiskouluntie 13 p. 280 788 JÄRVENPÄÄ
Mikkontie 3 p. 2918090

**Maksa kaikki
pankin kautta**

HELSINGIN OSAKEPANKKI
JÄRVENPÄÄN OSUUSPANKKI
KANSALLIS-OSAKE-PANKKI
SUOMEN TYÖVÄEN SÄÄSTÖPANKKI
SUOMEN YHDYSPANKKI
TUUSULAN SÄÄSTÖPANKKI

Paikkakuntamme vanhin A-ryhmän
sähköasennustiike

JÄRVENPÄÄN
Sähkö oy

Yli 35 vuoden asiantuntemuksella
palvelee Teitä

- Vanha Yhdistie 8:ssa
asennusosasto, asennustarvike-
myymälä, suunnittelu ja korjaamo
- Mannilantie 37:ssä
koristevalaisin- ja pienkonemyymälä,
laskutus ja kirjanpito

Soitellaan! 280 155, 286 510

Asennusmyymälä ja korjaamo
Vanha Yhdistie 8.

Myymälä ja konttori
Mannilantie 37,
työajan jälk. 287 365, 288 483, 287 313

JÄRVENPÄÄN KUKKAKAUPPA
JA HAUTAUSTOIMISTO

50 vuotta
w. 1932 - 1982

Parturi Reima
Järvenpää Mannilantie 45
Puh. 285 251
ark. 9—17.30

VARATTU

VÄÄNÄSEN VÄRJÄYS KY
JÄRVENPÄÄ

TEKSTIILITEOLLISUUDEN
VÄRJÄYSTÄ VUODESTA
1947

AIKA luotettavia, näyttäviä ja arvostettuja suomalaisia seinäkelloja

Valikoimassa 40 vaihtoehtoa.
Hae värikäs esite meiltä!

AIKA - KULTA Ky
R. Niittymäki
Sibeliuksenkatu 6
Järvenpää
Puh. 287 786

ALANSA AMMATTILAINEN

JÄRVENPÄÄN JAUPUNKI
KAUPUNGINTALO
HALLINTOKATU 2
04400 JÄRVENPÄÄ
PUH. VAIHDE 29131

Pajakkakuntamme katukuvassa
tämä liikkemerkki ilmaisee
Pohjola-Yhtiöitten palvelupisteen.
Yhtiöitten historian kätkeytyy
yli 90 vuoden vakuutusyhtiö-
kokenemukset Suomalaisen Yhteiskunnan
ja sen yksilöitten vaiheet funktiot.
- Olemme eläneet ja kasvaneet
yhdessä toisiimme.

Muutama suurinpaama vakuutuslaitok-
sena Pohjola-Yhtiöt kantaa vastuuta
myös alansa kehityksestä. Vakuutus-
asiakkaille se merkitsee nopeata
ja yksilöllistä vakuutus- ja korvaus-
palvelusta. Tarpeisiin soveltuva vakuutus-
tuote, kilpailukykyisiä hinnoita.
Konttori- ja ajaminen verkko toimii
tekeä parhaansa säilyttää kassan
luotettavuutensa. Palvelukokemuksena

POHJOLA-YHTIÖT

Järvenpään konttori
Matti Mäki

MUOTITALO
JÄRVENPÄÄN
KESKUSTASSA

PÄÄMYYMÄLÄ:

Sibeliuksenkatu 25
puh. 280 344
- Naisten ulkoilupukimet
- Miesten vaatteet

LENINKILIIKE:

Sibeliuksenkatu 17
puh. 288 010
- Naisten kevyt vaatetus

TERVETULOA
ONNISTUNEILLE
VAATEOSTOILLE

PUKUNIMO

MÄKINEN

maan. - torst. 9-18
perj. 9-19
lauant. 9-14

Aja hyvän palvelun Shell-asemalle Mannilantie 53:een

- Öljynvaihdot ja tavallisimmat pikkuhuollot joustavasti
- Toimitamme varaosia eri automerkkeihin
- Runsaat autotarvikevalikoimat
- Shell-kaasupalvelu, vaihdamme kaikkia pulloja
- Hyvän palvelun kahvio
- Pikapesu

Hyötyä autollesi. Shellistä.

AUTOHUOLTO E. RAITANEN

Mannilantie 53, Järvenpää, puh. 287 085

JÄRVENPÄÄN SAHA OY

Sahankaari 1 & 2

Perustettu yksityisenä v. 1923

Muutettu osakeyhtiöksi v. 1937

Yhtiön kaupallista toimintaa
jatkaa v. 1944 perustettu

JÄRVENPÄÄN PUUTAVARA OY

RAUTAKAUPPA JA LAUTATARHA

Sahankaari 1 & 2

puh. 280 033

KOTISEUDUSTA KERTOVIA FILMEJÄ, KUVA- JA ÄÄNINAUHOJA SEKÄ KIRJALLISUUTTA

Järvenpään liittyviä filmejä, ääni- ja kuvanauhoja on kaupungilla myös yleisölle lainattavissa. Filmejä ja nauhoja voi tiedustella Järvenpään koulutoimistosta Mannilantie 4, AV-keskuksen hoitajalta Aimo Pietiläiseltä puh. 90-2913272

Koulutoimistossa on mm. seuraavaa:
Koulutoimistossa on mm. seuraavaa:

FILMIT

- Järvenpään kaupala: must.valk. 1953 n. 15 min
- Järvenpään esittely: väri 1975 n. 20 min

KUVANAUHAT (ei lainattavissa)

- Korttelinväkeä Järvenpäässä 1980
- Joonas Kokkonen
- Tyyni Tuulio

ÄÄNINAUHAT

- Näin syntyi Sibeliuksen haastattelu 6.12.1948
- Joonas Kokkonen viimeiset kuksaukset ooppera (osia)

- Sibeliuksen perhelääkäriä Vilho ja Eeva Laine-Ylijoki

DIAT

- 27 kuvaa eri puolilta Järvenpäästä

Järvenpään kaupungin kirjastossa on Järvenpää-kokoelma, joka kerää kaikkea kaupunkiin liittyvää kirjallista aineistoa ja äänitteitä sekä paikallisia lehtiä. Näistä kaikki järvenpääläiset voivat saada sekä paikkakunnan historiaa että tulevaisuutta koskevaa tietoa. Järvenpää-kokoelman hoitajana toimii kirjastonhoitaja Sirkka Salmivaara puh. 90-2913531

Järvenpää-kokoelmassa on mm. seuraavaa:

- historiallista kirjallisuutta
- kuvateoksia ja elämäkertoja

- koulujen, yhdistysten ja kaupungin hallinnollisten elimien historioita, vuosikertomuksia, lehtiä, julisteita ym

- Järvenpääläisten kirjailijoiden teoksia
- paikkakuntaa koskevia kirjoja ja äänitteitä
- paikallisia sanoma- ja aikakauslehtiä

Vuonna 1980 ilmestyneessä teoksessa Koulujen kauppalasta kaupungiksi (sivuilla 320-323) on maisteri Eino Nikkilän laatima perusteellinen luettelo Järvenpäästä koskevasta kirjallisuudesta.

TUNNUKSEMME PALVELU!

- Käytä palvelujamme, ne on luotu Sinua varten!
- Liity jäseneksi
- Se kannattaa!

ARVOISAT LÄHIMYYMÄLÄN ASIAKKAAT

Sinusta riippuu myymälän säilyminen. Keskittämällä ostoksesi omaan lähimyyväläsi varmistat sen toimintaedellytykset jatkossakin.

Tuomaalan myymälä	puh. 251 170
Saunakallion "	" 280 099/240
Sepänmäen "	" 280 099/241
Mikonkorven "	" 280 099/242
Haarajoen "	" 283 915
Loutinkadun "	" 280 099/243
Ristinummen "	" 287 611
Vanhankylän "	" 280 099/244
Anttilan "	" 280 099/245
Rantatien "	" 251 132

Osuuskauppa Perhelä